

ÇAYLAK İLE FİLOZOF 2

İNSAN DİYE
BİR KELİME

“İnsan, neden insan olduğunu
merak etmeli Çaylak.
Neden bir kutup ayısı,
neden bir solucan olmadığını
merak etmeli...”

ÖZKAN ÖZE

Resimleyen: Nurcan Karabağ Yılmaz

–Kalp dışarıdan görünmez ama herkes onun nasıl bir şey olduğunu bilir Filozof.

–Ama ben çam kozalağına benzeyen o kan pompasından bahsetmiyorum Çaylak. Ondan öküzlerde de var. Hem de çok daha kocamanı ve çok daha güçlüsü...

–Neden bahsediyorsun peki?

–Seven yerinden...

–Seven yerimden mi?

–Evet! Bir çiçeği, bir kelebeği, bir ağacı, hatta bir dağı, hatta bir yıldızı, hatta bir başkasını... Sevmeye değer her şeyi... Ve onları sevmeye değer kılını sevebilecek kadar kocaman bir kalpten bahsediyorum...

–Öküzler de sevebilir Filozof...

–Bir öküz kalbinin bir demet taze ota olan sevgisi ile bir insanın altın kalpli papatyalara olan sevgisi aynı şey mi?

–Bilmem... Öküz olsam, bilirdim.

–Bir insan olarak bilmeyi denesen?

–Papatyalar, güzel...

–Hem de hiçbir öküz gözünün göremeyeceği, hiçbir öküz kalbinin sevmeyeceği kadar güzel...

Sensiz olmaz Çaylak! İşte bu yüzden sensiz olmaz! Etrafımızda bunca güzellik varken, onlardaki güzellikleri fark edebilecek akıllı bir gözü ve gerçekten sevebilecek kalbi olan birileri lazım bu kâinata...

uğurböceği
yayınları

9 786052 236529

www.ugurbocegiyayinlari.com
instagram.com/ugurbocegiyayinlari
facebook.com/ugurbocegiyayinlari
twitter.com/ugurbocegiyayin

9+ YAŞ

ÖZKAN ÖZE: 1974 yılında Sakarya'da doğdu. Resmî eğitim hayatına liseden sonra devam etmedi. Hem kendi ismiyle hem de çocuklar için yazdığı popüler bilim kitapları ACAYİP ŞEYLER'de kullandığı TARIK USLU ismiyle pek çok kitabı yayınlandı. Türkiye'de yüz binlerce çocuk okura ulaşan Merak Ediyorum Dizisi, pek çok dile tercüme edildi. Yazı çalışmaları aralıksız devam eden yazar, evlidir ve iki çocuğu vardır. ozkanoze@gmail.com • [Instagram.com/ozkanoze](https://www.instagram.com/ozkanoze)

NURCAN KARABAĞ YILMAZ: 1984 yılında İstanbul'da doğdu. 2009 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Endüstri Ürünleri Tasarımı bölümünü bitirdikten sonra tasarım ve iç mimari alanında 8 sene çalıştı. 2014'te oğlu dünyaya geldikten sonra serbest çalışma hayatına geçerek; bebek-çocuk ürünleri üzerine tasarım ve illüstrasyonlar yapmaya başladı. "Çaylak ile Filozof" çocuk kitapları alanında ilk çalışmasıdır. [Instagram.com/nukatasarim](https://www.instagram.com/nukatasarim)

Yayınevi Sertifika No: 42547

Yayın No: 364

ÇAYLAK İLE FİLOZOF-2 / İnsan Diye Bir Kelime

Özkan Öze

Genel Yayın Yönetmeni: Ergün Ür

Yayınevi Editörü: Ömer Faruk Paksu

Kitap Editörü: Tuğba Coşkun

İç Düzen ve Kapak: Uğurböceği Yayınları

ISBN: 978-605-2236-52-9

1. Baskı: Aralık 2018

Copyright © Uğurböceği Yayınları, 2018

Uğurböceği Yayınları Eğitim ve Dağıtım Tic. Ltd. Şti.

Emniyettepe Mah. Kazım Karabekir Cad. Avrupa İnşaat Apt. No: 3/1 Eyüpsultan/İstanbul

Tel: (0212) 446 21 00 • Faks: (0212) 446 01 39

www.ugurbocegiyayinlari.com • www.ugurbocegi.net

e-mail: info@ugurbocegi.net

[instagram.com/ugurbocegiyayinlari](https://www.instagram.com/ugurbocegiyayinlari)

[facebook.com/ugurbocegiyayinlari](https://www.facebook.com/ugurbocegiyayinlari)

twitter.com/ugurbocegiyayin

Baskı-Cilt: Çınar Matbaacılık Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.

Yüzylı Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han No: 34 Kat: 5 Bağcılar/İstanbul

Tel: (0212) 628 96 00 • Matbaa Sertifika No: 12683

Bu eserin tüm yayın hakları, 42547 sertifika numaralı Uğurböceği Yayınları Eğitim ve Dağıtım Tic. Ltd. Şti.'ye aittir. Eserde yer alan metin ve resimlerin Uğurböceği Yayınları Eğitim ve Dağıtım Tic. Ltd. Şti.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır.

ÇAYIAKİLE FILOZOF

İNSAN DİYE BİR KELİME

ÖZKAN ÖZE

Resimleyen: Nurcan Karabağ Yılmaz

İÇİNDEKİLER

I- İnsan diye bir kelime	9
II- Eğitim şart!	31
III- Toz böcekleri.....	49
IV- Sensiz olmaz!	65
v- Sana soran olmadı!	89
VI- Mağaradakiler	101

“İncire, zeytine, Sina Dağı’na
ve şu emin beldeye yemin olsun ki,
Biz insanı en güzel biçimde yarattık...”

–*Tîn Sûresi, 1-4*

I. İnsan Diye Bir Kelime

FİLOZOF'UN devasa kütüphanesini toplamam günlerimi aldı. Kitaplar raflarda dururken bu kadar çok görünmüyorlardı gözüme... Ama onları yerlerinden çıkarttığımda, odanın içinde adım atacak yer kalmadı...

–Şuna bak! Ne kadar da kalın bir kitap bu böyle?

–O bir **LÛGAT** Çaylak.

–Lûgat mı?

–Lûgat, yani **SÖZLÜK**.

–Kimin bu kadar çok kelimeye ihtiyacı olur ki? Sadece gevezelerin...

–Eğer yeterince kelimen olsaydı böyle bir soruyu hiç sormazdın.

–Benim yeterince kelimem var!

–Bundan o kadar da emin olmamalısın!

–Canım ne isterse onu anlatabiliyorum. Ve o kadarı bana yetiyor!

–Demek o kadarı sana yetiyor, öyle mi? Peki ama **"O KADAR"** aslında **"NE KADAR"** hiç düşündün mü?

–Ha!?

İşte yeni bir kedi fare oyunu daha başladı. Elimde yarım ton ağırlığında kocaman bir sözlük ya da işte Filozof'un söylediği ismi ile bir lûgat ile ona bakıyor ve ne demek istediğini anlamaya çalışıyordum. Aslında biliyor musunuz, bu iş hoşuma gidiyordu. Yani, bu kedi fare oyunu... Her ne kadar fare rolünü oynamak her zaman benim payıma düşse de, Filozof bana kendimi aptal gibi hissettirmiyordu. Asla! Bilakis, onunla konuşurken, kendimi daha önce hiç hissetmediğim kadar zeki hissediyordum.

–Şu karşıdaki inşaatta çalışan ustaları görüyor musun Çaylak?

–Tamam tamam, onların işi daha zor, bütün gün güneşin altında ya da soğukta çalışıyorlar... Anladım ne demek istediğini...

–Hayır, hayır! Senin şu an yaptığın işle onların yaptığı işi kıyaslayacak değilim. Elbette ustaların işi seninkinden kat kat daha zor. Hatta onlarınkinin yanında kusura bakma ama seninki işten bile sayılmaz. Benim söylemek istediğim bambaşka bir şey...

–Benim işim de o kadar kolay değil. Baksana şu odanın hâline?

–Çok ağır çalışıyorsun. Kaplumbağa olmak istemekle haklıymışsın.

–Sıradan bir kaplumbağa değil. Bir **GALAPAGOS KAPLUMBAĞASI!**

–Her ne ise... Şimdi şu ustalara bakıp bana ne yaptıklarını söyler misin rica etsem.

–Duvar örüyorlar.

–Nasıl örüyorlar duvarı?

–Nasıl olacak? Tuğlaları üst üste koyuyorlar.

Aralarına da donduğunda taş gibi sertleşen bir bulamaç sürüyorlar.

–Donduğunda sertleşen bir bulamaç mı?

–Evet.

–Eğer *harç* kelimesini bilseydin bu kadar uzun bir cümle kurmana gerek kalmazdı.

–Biliyorum da aklıma gelmedi şu an.

–Eminim.

–Gerçekten!

–Her neyse... Bu ustalar sence ne kadar büyük bir duvar örebilirler?

–Ne kadar çok tuğlaları varsa o kadar.

–Güzeel, aferin.

–Aferin mi? Bunun nesine aferin diyorsun? Basit bir soruya, basit bir cevap verdim sadece...

Size söylemiştim değil mi? Hayatın içindeki çok basit bir olay, Filozof'un gözüne hiç de o kadar basit görünmüyordu. Bazen kendi gözlüklerimi çıkarıp onunkileri takmayı düşündüğüm bile olurdu. Acaba o zaman hayat bana da ona görüldüğü kadar acayip görünür müydü?

—Bak Çaylak, kelimeler—biraz kaba bir benzetme olacak ama—o tuğlalar gibidir. Onları yan yana, alt alta, üst üste koyarak kendimiz ve başkaları için bir şeyler inşa ederiz. Ne kadar çok kelimemiz varsa inşa ettiğimiz şey, o kadar görkemli olur.

—Konuyu nereden nereye getirdin. Ustalar bunu duysalardı ne derlerdi acaba?

—Ustaları bırak artık, sen kendine bak. Bugün sahip olduğun kelimelerle *sms* atabilir, *twit* yazabilir, *Instagram*'da yahut *Facebook*'ta bir paylaşım yapabilirsin belki ama *Karamazov Kardeşler* gibi bir roman yazamazsın. Bırak yazmayı, böyle bir romanın sadeleştirilmemiş, orası burası budanmamış, doğru düzgün bir tercümesini bile okuyamazsın.

—Ben roman yazmak falan istemiyorum ki!

—Öyle mi? Ama bir defterin var biliyorum ve ona sürekli bir şeyler yazıyorsun.

—Ne? Okudun mu yoksa yazdıklarımı? Defterime mi baktın?

—Asla böyle bir şey yapmam, biliyorsun!

–Evet, günlük gibi bir şey tutuyorum ama gerçekten yazar olmak gibi bir niyetim yok benim.

–Sadece yazmak için değil. Konuşmak, anlatmak, anlaşılmak ve konuşulanları anlamak için de kelimelere ihtiyacın var.

–Konuşmayı da pek sevdiğim söylenemez!

–Ve derinlikli bir düşünce kabiliyeti için de, yine zengin bir kelime ve kavram hazinesine ihtiyaç duyarsın.

–Ne yani az kelime bilenler düşüncesiz mi olurlar? Bunu mu demeye çalışıyorsun?

–Hayır, düşünce kabiliyetleri gelişmez, cılız kalır demek istiyorum. Çünkü kelimelerle ve kavramlarla ve bunlar arasındaki ilişkilerle düşünürüz. Hatta hayallerimizi bile biz böyle kurarız... Ama sana en önemlisini söyleyeyim: Bir insanın kendini tanıması, keşfetmesi için de kelime ve kavramlara ihtiyacı vardır. Başkalarının ne konuştuklarını anlamak için, onların konuştukları dili bilmemiz gerektiği gibi, kendi iç sesimizi duyabilmemiz için de, ana dilimize ihtiyaç duyarız. Duygularımızı ve düşüncelerimizi, ruhumuzun derinliklerinde yaşayan görünmez varlıklarmış gibi düşün. Onları görünür hâle getiren kelimelerdir. Sadece başkalarının gözü için değil, bizzat kendimiz için de öyledir.

–Eğer duygularımı ve düşüncelerimi kelimelerle anlatmayacak olsam elbette onları kimse bilemez tamam ama ben ağzımı açıp tek bir kelime etmesem bile bunları bilebilirim.

–Nasıl bilebilirsin Çaylak?

–İnsan kendi duygu ve düşüncelerini bilmek

için onları kendisine söylemek zorunda değildir de ordan bilebilirim.

—İç sesimiz, ana dilimizde konuşur. Yani duygu ve düşüncelerimizi, iç dünyamızın zenginliklerini, bize yaratılıştan bahşedilmiş hazineleri keşfetmek için kelimelere ihtiyacımız vardır. Ama ihtiyaç duyduğumuz kelimelere, hayvanlar gibi doğuştan sahip olamayız. Onları kendimiz öğrenmek zorundayız. Bir an için tek bir kelime bile bilmediğini düşün Çaylak. Daha doğrusu hayal et, çünkü bunu düşünmek neredeyse mümkün değildir. Böyle bir durumda o görünmez şeffaf duygu ve düşünceleri—yani seni **"MEEEEEE!"** den başka kelimesi olmayan bir koyundan farklı kılan şeyleri—nasıl keşfe-debilirdin?

Filozof'u dinlerken onun söylediklerini düşünmeye başladım ve bu işi, yani düşünme işini, aklımın derinliklerindeki sessiz kelimelerle yaptığımı ilk kez o gün bu kadar iyi fark ettim. Peki ama eğer şimdikinden çok daha fazla kelime ve

kavram biliyor olsaydım, bazı şeyleri gerçekten de daha iyi ve daha farklı mı düşünürdüm? Söylenenleri daha iyi anlar, konuşurken derdimi daha mı iyi anlatırdım?

İç dünyamda çıktığım keşif gezilerinden, ellerim dolu dolu mu dönerdim? Kendimi daha iyi mi tanırdım?

Filozof'a bunu itiraf edemesem de, gerçekten daha iyi yazabilir miydim acaba?

Düşündüğüm, hayal ettiğim ve hissettiğim şeyleri kelimelere dökerken böyle tıkanıp kalmaz mıydım?

Korkarım Filozof yine haklı çıkacak! Ama bunun benim için kötü bir tarafı yok. Çünkü o ne zaman haklı çıksa, ben kârlı çıkıyorum.

–Sana ilginç bir şey anlatmamı ister misin?

–Bayılırım ilginç şeylere.

–Kucağındaki o lûgati al da yanıma gel, otur o zaman.

–Kollarım koptu zaten! Leş gibi ağır!

–O kıymetli bir eser. Onun hakkında böyle

konuşmamalısın. Belki de yakın bir zamanda en iyi dostlarından biri olur...

–Çok iyi anlaşıcağımızdan eminim. Şuna bak senden bile yaşlı. Kimbilir ne kadar huysuzdur!

–Ne dedin sen?

–Şey... Şaka... Sadece şaka!

–Az kelime eşittir az zekâ!

–Ne?

–Şaka... Sadece şaka!

Şakaymış, hah! Sonradan aklıma geldikçe genelde gülüyorum ama Filozof'un bu ustaca laf sokmaları, beni kuyruğuna basılmış aksi bir yılan gibi kıvrandırıyor. Fakat hemen her zaman, bunu fazlası ile hak ettiğimden emin olabilirsiniz...

–**AFAZİ** ne demek biliyor musun?

–Yoo!

–Tam tahmin ettiğim gibi... Daha önce böyle bir kelime duymadın demek. Güzeel!

–Bunun nesi güzel?

–Bu afazinin ne demek olduğunu anlatmak için güzel bir fırsat!

–Haaa... O bakımdan. İyi hadi, bu fırsatı değerlendir o zaman, dinliyorum...

–Afazi çeşitli sebeplerle ortaya çıkan bir beyin rahatsızlığıdır. Mesela kafaya alınan âni bir darbe, bir tümör... İşte bunun gibi sebepler...

Afazi olan biri duygu ve düşüncelerini kelimelere döküp anlatamaz. Kendisine lazım olan kelimeleri bir türlü toparlayıp söyleyemez.

–Dillerini bilmediğin yabancı bir ülkede en yakın tuvaleti ya da bedava wifi noktasını sormaya çalışmak gibi mi yani?

–Evet, neredeyse...

–Çok beter bir durummuş.

–Öyle gerçekten. Ama benim sana anlatmak istediğim bir beyin rahatsızlığı olan afazi değil, **"TOPLUMSAL bir AFAZİ!"**

–Ne? Bulaşıcı mı bu? Herkese mi bulaşıyor, salgın hastalık gibi mi yani? Daha önce hiç böyle bir salgın hastalık duymamıştım. Bir düşünsene Filozof, hepimiz afazi olmuşuz ve artık kimse

kimse ile konuşup anlaşıyor!

–İşte bahsettiğim de bu!

–Var mı yani böyle bir şey?

–Hem evet hem hayır.

–Evet mi, hayır mı?

–Bir beyin hastalığı olan afazi elbette bulaşıcı bir şey değil ama toplumsal afazi **MÜMKÜN** ve de **VÂKÎ!**

–Mümkünü anladım da vâkî de neyin nesi?

–Vâkî, yani vukua gelmiş, olmuş ya da olan.

–Nerede olmuş be? Ben hiç duymadım!

–**1984**'te, insanları hayallerine kadar kontrol altına almaya ve kendi istediği gibi biçimlendirip kullanmaya çalışan **BÜYÜK BİRADER** iktidarı, her şeyi ama her şeyi bu amaca uygun olarak yeniden kurguluyordu.

Geçmişi ve geleceği bile...

Tarih kitaplarını yeniden yazıyor, eski gazete haberlerini güncelliyordu.

Her yerde insanları yüzlerindeki mimiklere kadar takip eden ekranlar vardı ve Büyük Birader herkesi, her an izliyordu. Amacına ulaşmak

için yaptığı birbirinden korkunç icraatlardan belki de en ürpertici olanı ise insanların konuştukları dili değiştirmekti!

Sürekli değişen ve güncellenen yeni bir lûgat yani sözlük yazdırıyor, istemediği kelimeleri kullanımdan kaldırıyor, kelime sayısını azaltıkça azaltıyor, bazı kelimelerin kullanılmasını ölüm cezası gibi ağır yaptırımlarla yasaklıyor ve sadece insanların düşünmelerini istediği şeylere uygun yeni kelimelerle yeni bir dil uyduruyordu. Bütün bunlar, insanların birbirleri ile konuşup anlaşmalarının önüne geçmek içindi.

İnsanlar bir süre sonra düşünce ve duygularını ifade edemez hâle geldiler.

Bir süre sonra da düşünemez, dolayısı ile tartışamaz ve Büyük Birader'e kayıtsız şartsız itaatini dışında hiçbir duyguyu taşıyamaz hâle...

-1984 yılında böyle bir şeyler oldu ve ben daha yeni duyuyorum? Bu korkunç bir şey!

-Bin Dokuz Yüz Seksen Dört, **GEORGE ORWELL**'in 1949 yılında yayınlanan romanının adıdır. **NINETEEN EIGHTY-FOUR!**

–Haaaa! Oh be! Böyle korkunç bir dünyada yaşayacağıma şu sapık canavar, **PROKRUSTES** tarafından doğranmayı bile tercih ederdim ben...

–O kadar rahatlama istersen.

–Neden? Bu anlattıklarının hepsi uydurma bir romandan değil miydi?

–Evet öyleydi ama 1984’te anlatılan bu korkunç olay, toplumsal bir afaziyi tarif ediyor. Biz bunun bir benzerini yaşadık ve hâlen yaşıyoruz.

–Biraz dışarıya çık Filozof! Hava al biraz. Dışarıda böyle bir dünya yok...

–*Biz ol âşıklarız kim dağımız merhem kabûl etmez. / Gönül hem bir devâ-ı mutlak ister hem kabûl etmez. / Felekten şâh-dârû verseler bir dem kabûl etmez. / Yanar bir çöldür iklîm-i muhabbet nem kabûl etmez. / O gülzârın ki âteştir gülü, şebnem kabûl etmez*

–Bu ne şimdi? Âmin mi demeliyim?

–Bu verdiğin tepki, benim ne kadar haklı olduğumu gösteriyor.

–Nasıl yani?

–Neden sana okuduğum bu harika şiirin ne-redeyse tek bir mısrasını bile anlamadığını bili-yor musun?

–Yabancı kelimeler var da ondan.

–Bunlar yabancı kelimeler değil Çaylak. Bun-lar bizim çok değil yüz sene kadar önce günlük hayatta kullandığımız kelimeler.

–Ama artık kimse onları kullanmıyor. Eski-miş kelimeler bunlar.

–Kelimelere, çalı süpürgesi, eşek semeri, tel dolap ya da enfiye kutusu gibi artık işlevini yitir-miş ve kullanımdan kalkmış eşyalarmış gibi dav-ranamayız Çaylak. Onlar Âdem Peygamber'den beri ruhumuzda taşıdığımız duygu ve düşünce-leri görünür kılan rengarenk ve farklı elbiseler-dir. Eğer onlara yabancılaşırsak, görünür kıldık-ları duygulara da yabancılaşıyoruz.

TOPLUMSAL AFAZİ dediğim şey de bu işte! Kendini ilk olarak, bizi öncekilerin yazdık-ları kitapları okuyamaz ve anlayamaz hâle ge-tirerek gösterir. Sonrasında ise nesiller arasında duygu ve düşünce aktarımının yolları kapanır.

–Dedeler torunları ve torunlar dedeleri anlamamaya başlar diyorsun yani...

–Bravo! Ama iş orada da kalmaz. Kelimelerimiz azaldıkça duygularımızı ve düşüncelerimizi ifade edemez hâle geliriz. Kendi çağdaşlarımızı, yaşıt ve arkadaşlarımıza bile... Ve sonra ifade edemediğimiz için bizi huzursuz eden duygu ve düşüncelerden uzaklaşarak, duygusuz ve düşüncesiz bireyler hâline geliriz.

–Ama kimse duygusuz ve düşüncesiz yaşayamaz.

–Evet ve işte o zaman, “Büyük Biraderler’in” düşünmemizi istediği şeyleri düşünür, hissetmemizi istediği duyguları hissetmeye başlarız.

Aynı olaylara aynı tepkiyi veririz, aynı şarkıları beğenir, aynı sanatçıların delisi oluruz.

Aynı kafelere gider, aynı içecekler için tezgâh önlerinde kuyrukta bekleriz.

Aynı telefonlara sahip olmak için para biriktirir ve aylarca taksit öderiz. Gık bile diyemeyiz. Bir kere olsun ne halt ettiğimizi kendimize sormak aklımıza gelmez. Çünkü kendimizden,

kendimizi bulamayacak, bulsak da oturup iki çift anlaşılr laf edemeyecek kadar uzaklaşmışızdır artık...

–Bence abartıyorsun. Tamam, az kelime bilenler, belki iyi birer yazar olamazlar ama bu kadarı da biraz fazla değil mi?

–Fazla değil Çaylak, az bile söyledim. Eğer biraz düşünürsen günlük hayatta yazarken, konuşurken ya da okurken kullandığın ve karşına çıkan kelime sayısının iyice azaldığını görebilirsin. Bu kadar az kelimeye sahip olarak duygularını ve düşüncelerini yazıya dökebilmeni ya da selis bir şekilde ifade edebilmeni geçtim, derin ve kuşatıcı bir düşünce kabiliyeti dahi geliştiremezsin.

Doğuştan sahip olduğun zekâ, kendini bileyip keskinleştirecek ortamlar bulamaz. Bulamadığı için de körelir. Bu sadece senin sorunun değil Çaylak, bugün senin yaşındakiler de kendini iyiden iyiye hissettiren ciddi bir sorun bu. Ve ben bunun toplumsal bir afaziye dönüşüyor olmasından korkuyorum.

–Kaç kelime bildiğimi oturup saymadım amaaa...

–Yüz, bilemedin iki yüz kelime ile konuşuyor ve yazıyorsun. Yakında onların yerlerini şu şeyler alırsa hiç şaşırmam.

–Neyler?

–Şeyler işte... Komik işaretler var ya...

–Haa... Emojiler!

–**EMOJİ**, evet! İsmi bile ne kadar tuhaf.

Filozof'un yana yakıla söylediği bu sözleri dinlerken okulda ve sokakta tanıdığım bir sürü yaşıtım gözlerimin önünden geçti. Ve tabii kendimi düşündüm.

–Durum bu kadar ciddi ha?

–Ciddi ama çözümsüz değil. Sen yeter ki bu durumun farkında ol.

–Ne yapacağım peki?

Filozof, gülümseyerek masanın üzerindeki o devasa Lûgâti bana doğru itikledi.

–Bunu okumakla başlayabilirsin.

–Sözlük mü okuyacağım? Ciddi olamazsın!

–Merak etme, asla sıkılmazsın. Lûgat okumak çok eğlencelidir. Bölümler de son derece kısadır üstelik.

–Bundan emin misin?

–Kesinlikle!

–Yani, bunu okumam gerektiğinden...

–Okumakla da kalmamalısın. Daha önce bilmediğin ama sesini ya da anlamını beğendiğin, şaşırtıcı bulduğun kelimelerin altını çizmeli ve onları bir deftere yazmalısın. Hatta onları birer cümle içinde kullanarak deftere geçersen çok daha kalıcı olur.

–Bilmediğim kaç tane kelime olabilir ki bunun içinde? Yığınla kelime biliyorum ben.

–Çaylak sana bildiğin bütün kelimeleri bir kâğıda yaz desem, büyük ihtimalle iki dosya kâğıdını önlü arkalı dolduramazsın!

–Yok ya! O kadar da değil!

Odama çekilip bunu gizlice kendi başıma de-

nedim. Bir dosya kağıdını önlü arkalı doldurmayı başardım. Ama ikincisini dolduramadım. Aynı kelimeleri yazmaya başlayınca da bıraktım. Filozof yine haklı çıkmıştı. Meğer ne kadar az kelime biliyormuşum ben! Üstelik bildiğim bu kelimelerin yarısından fazlası en çok kullandığımız kelimeler. Kalk, otur, koş, gel, git, falan, filan...

—Hadi o zaman, küçük bir deneme yapalım. Lûgati aç ve rastgele bir kelime seç. Bakalım bilebilecek misin?

—Tamam. İsteeeeeee, bu!

—Neymiş?

—Bu sefer kaybettin Filozof. Dünyanın en kolay kelimesi çıktı.

—Neymiş, dedim.

—İNSAN!

İnsan kelimesini duyan Filozof önce çok güldü. O kadar güldü ki yaşaran gözlerini silmek için gözlüklerini çıkarmak zorunda kaldı. Ne-

den bu kadar güldüğünü anlayamadım. Ama sonra birden ciddileşti. Tabii ben, neden birden bire ciddileştiğini de anlamadım...

–**iNSAN** mı dedin sen?

–Evet, **iNSAN!**

–Çocuğum, henüz farkında değilsin ama dünyanın bütün dillerinde anlatılması ve anlaşılması en zor kelimeyi seçtin sen...

–Gerçekten mi?

–Hiç şüphelen olmasın...

II. Eğitim Şart!

FiLOZOF bazen beni çok şaşırtır, kitap okumaktan ve konuşmaktan başka bir iş bilmez gibi görünürken, mutfağa girer oradan içinde müthiş mucizevî karışımlar olan tencereler, üzerinden iştah açıcı kokular yükselen kocaman kâselerle çıkardı! Ve yemek yaparken mutlaka, daha önce hiç duymadığım güzel türküler, çoğunun sözlerini pek anlayamasam da, kalbimin hoşuna giden şarkılar söylerdi...

*“Kimseye etmem şikâyet ağlarım kendi hâlime.
Titrerim mücrim gibi baktıkça istikbalime...”*

—Âmiiiiin!

—Yine mi aynı espri?

—Ne yapayım, tek bir kelimesini bile anlamadım! Neredeyse...

—**LÛGAT** okuma işi nasıl gidiyor peki?

—Harika! **C** harfine geldim. Haklıymışsın.

—Eğlenceli değil mi?

—Kesinlikle!

—Buna sevindim. Yardım etmek ister misin?

—Olur.

—O zaman şu mermer havanın içindeki cevizleri iyice ez. Yağı çıkana kadar.

—Böyle yesek olmuyor mu cevizleri?

—**ÇERKEZTAVUĞU** yapıyorum.

—Vaov! Bayılırım çerkeztavuşuna! Tabii tavuk açısından olay pek iç açıcı değil. Onun yerinde olmak istemezdim.

—Biraz yavaş ol, havanı kıracaksın.

—Bu çıkan ses hoşuma gidiyor. **DOİNG DOİNG DOİNG DOİNG!** Şu zavallı cevizlerin yerinde de olmak istemezdim.

—Cevizlere sorsak, belki de hayatlarının en

heyecanlı gününü geçirdiklerini söylerlerdi.

–Mermer bir tokmağın altında ezildikleri için mi?

–Az sonra insan bedeninde bir parça olacakları için!

–Bu açıdan bakarsan, şu pişmiş tavuk da başına gelenlerden oldukça memnun olmalı.

–Tavuğun ne düşündüğünü asla bilemeyiz ama bence kesinlikle öyle olmalı...

–Bir şey sorabilir miyim? Dünyaya insan olarak gelmek niye bizi öteki canlılardan, mesela şu zavallı tavuklardan üstün yapsın ki? Neticede bunu çalışarak kazanmadık biz. Doğduğumuzda zaten insandık. Tavuklar da yumurtadan çıktıklarında tavuktular... Yani, bu noktada eşit sayılırız. Ama onları yiyoruz! Peki ama neden?

–Pişince çok lezzetli oluyorlar da ondan.

–Ha?

–Şu tabakları masaya taşımama yardım eder misin? Bu konuyu yemeğimizi yerken konuşalım istersen.

–Bana uyar!

Filozof, yalnız yemekten nefret eder, tek başına sofraya oturmak, onu müthiş kederlendirirdi. Bunu, yanına taşındığım ilk günlerde fark etmiştim. Haaa! Bir de aceleyle yemek yemekten hiç hazzetmiyordu. Niyeyse artık?

–Lokmalarını neredeyse hiç çiğnemiyorsun Çaylak. Farkında değilsin belki ama onları tıpkı bir **PELiKAN** gibi yutuyorsun.

–Tabağımdaki boğazı kesilerek öldürüldükten sonra tüyleri yolunmuş, iç organları itina ile yerlerinden sökülüp çıkarılmış ve yüz derece olana kadar ısıtılmış suda iyice haşlandıktan sonra, etleri teker teker kemiklerinden ayrılıp, parçalara bölünmüş şu zavallı tavuğun insan olmak için nasıl sabırsızlandığını görmüyor musun Filozof? Onu bu hâlde daha fazla bekletemem. O yüzden acele ediyorum!

–Olayın ergen oburluğu ile hiçbir alakası yok diyorsun!

–Ama çok lezzetli olması ile alakası var! Ceviz yağından biraz daha alabilir miyim?

–Tabağına batırdığın ekmekler o kadar büyük olmak zorunda mı Çaylak? Gören de bataklık kurutuyorsun zannedecek!

–Yaşına göre çok matrak birisin Filozof! Ama sana sorduğum soruya hâlâ cevap vermedin.

–İnsanlar, her ne kadar söylenenleri kulakları ile işitiyor olsalar da, ben konuştuğum kişinin ağzının da boş olmasını isterim.

–Yemekte konuşalım diyen sendin.

–Peki peki, tamam. Ne diyordun sen az önce?

–Başlangıçta, diyordum. Ne **TAVUKLAR** tavuk olarak dünyaya gelmek için bir şey yaptı, ne de **İNSANLAR** insan olarak doğmak için... Yani, bunu ben seçmedim. Çalışarak da elde etmedim. İnsan olmak benim için pizzacıda verdiğim siparişin önüme konması gibi bir şey de değil. Bunun için bir ücret de ödemedim... Ben, insan olarak yaratıldım. Tabağımdaki de tavuk olarak yaratıldı. O tabaktaki ben de olabilirdim Filozof! İşte bunu düşündüğümde aklıma hep aynı soru geliyor: Neden ben onlardan üstün olayım ki? Bunun için ne yaptım? Hiçbir şey...

–Bu harika soru, bir tencere çerkestavuğunu neredeyse hiç nefes almadan mideye indirdikten sonra mı aklına geldi?

–Filozof, beni hayvanlardan üstün yapan şey nedir? Bunu bilmeliyim! Onları öldürüp yiyebiliyor olmamız mı?

–Hayvanları öldürüp yiyebiliyor olmamız bizi onlardan üstün yapmaz Çaylak. Eğer tavuklar bizi kıştırdıkları yerde didikleyip, tombul birer solucanmışız gibi yiyebilecek olsalardı da sonuç değişmeyecekti. Onlar yine tavuk, biz yine insan olmaya devam edecektik. Tıpkı aslanların ve kaplanların bütün yırtıcılıklarına rağmen iri birer kedi olmaktan öteye geçememeleri gibi...

–Üstün değilsek neyiz? Hayvanlarla eşit miyiz yani?

–Hayır, eşit değiliz. Elbette üstünüz!

–Beni onlardan üstün yapan şey ne peki?

–İnsan olman Çaylak! Tavuk bir hayvan, kaplan bir hayvan, çekirge bir hayvan, kerkenez bir hayvan, ayı, öküz, bukalemun, tilki ya da maymun... Hepsi hayvan ama **SEN İNSANSIN!**

–Ama insan olmayı ben seçmediysem bu beni neden onlardan üstün yapsın?

–Bu bir seçim değil Çaylak.

–Bu bir ne?

–Bu bir hediye!

–Hediye mi?

–Hediye, evet! Ve bir **İMTİYAZ!**

–Haa! Bunu daha önce konuşmuştuk. İmtiyaz, yani bize verilen özel bir hak ve karşılığını vermemiz gereken bir ayrıcalık!

–Evet öyle ama “karşılığını vermemiz gereken” yerine, “buna layık olmaya çalışmamız gereken” desek daha doğru olur.

–İnsan olarak yaratılmış olmaya mı?

–Evet... Bak Çaylak, dünyaya bir insan ruhu, bir insan aklı, bir insan benliği, bir insan kalbi ve bir insan bedeni ile gönderilmiş olmak, eşsiz bir imtiyazdır. Ama bunun gerçekten bir üstünlük olabilmesi sana bağlı...

–Nasıl bana bağlı? Dünyaya insan olarak gelmek bile bana bağlı değil...

–Yaşadığın ve yaşayacağın hayat, insan olarak

yaratılmaya yakışan bir hayat olmalı Çaylak. Senden beklenen de bu! Yoksa...

–Yoksa ne?

–Yoksa şu tabağındaki tavuk bile senden daha anlamlı, daha iyi ve daha üstün bir hayat sürmüş olabilir...

–Gerçekten mi?

–Evet o bir tavuk olarak yaratıldı. Dünyaya bir tavuk olarak, daha doğrusu bir civciv olarak, geldi. Büyüdü ve bir tavuk gibi yaşadı. Ne daha eksik ne de daha fazla... İyi bir tavuk olmak için gerekli bütün bilgiye doğuştan, daha doğrusu yaratılıştan sahipti.

–Ne güzel işte! Okula gitmesi gerekmiyor!

–O kadar basit değil ama öyle de diyebiliriz.

–Sırf bunun için hayvan olabilirdim.

–Zevzek!

–ZEVZEK:YERLİ YERSİZ, İLERİ GERİ, ABUK SABUK VE ÇOK KONUŞAN, GEVEZE KİMSE!

–Hani daha **C** harfindeydin?

–Arada bir öteki harflere de bakıyorum.

–Güzeel, ben de öyle yapardım.

–Yalnız aklıma bir şey takıldı benim.

–Nedir o?

–Sen böyle diyorsun ama köpekleri, atları falan eğitiyorlar. Bunun için okullar bile var!

–Bu onların değil, insanların mahareti Çaylak. İnsanlar işlerine daha çok yarayacak şekilde bazı hayvanları eğitebilmenin yollarını keşfedip öğrendiler. Yani o hayvanlardan önce, onları eğitebilme konusunda kendilerini eğittiler...

–Niye her konunun benim göremediğim bir açısı oluyor ya?

–Böylece binlerce yıl atlara bindiler, güçlü öküzlerle tarlalarını sürdüler ve ağır tekerlekli arabalarını onlara çektirdiler. Köpeklerle avlandılar. İnce belli tazılar, ağaç kökleri arasındaki gizli oyuklarına kadar tavşanları kovalayıp, avcılar için yakaladı. Aslında insanlar onlara gerçekten bilmeleri ve hayatlarını devam ettirebilmek için sahip olmaları gereken bir şeyi öğretmiş değillerdi. Çünkü bütün hayvanlar, bunları zaten bilerek dünyaya gönderiliyordu.

–İçine işletim sistemi ve gerekli programlar yüklenmiş bir bilgisayar gibi mi yani?

–Evet, sanki biraz öyle! Hayvanların ve insanların dünyaya gelişleri arasındaki farkı hiç düşündün mü?

–Elbette hayır!

–Alnı akıtmalı taylor, lohusa kısırakların ayakları dibinde birkaç acemi adımdan sonra yürümeye başlarlar ve çok değil üç beş hafta sonra rüzgârlarla yarışacak hâle gelirler...

Savanlarda doğan aslan yavruları, gözleri açılır açılmaz minik firavun farelerinin ve biçare tavşanların peşinde, antilopları kovalayacakları günler için talime çıkarlar... Aynı vakitlerde dünyaya gelmiş bulunan antilop yavrularının ise, antrenman yapmaya ne zamanları ne de ihtiyaçları vardır; birkaç gün içinde, sürüden geri kalmayacak kadar koşabilecek ve kimin dost, kimin düşman olduğunu bilecek hâle erişirler...

Bal arıları birkaç hafta önce minnacık, piriç tanesi şeklinde bir yumurtacık olarak dibine bırakıldıkları peteklerin içinden, genç bal arıları

olarak çıkar çıkmaz, hemen bir işin ucundan tutar ve haftayı geçmeden terfi edip bir başka önemli vazifeye getirilirler... Bu, yüz binlerce arının bir arada yaşadığı kovanda temizlik işleri de olabilir, az daha tecrübeli bal arılarının çiçek açmış erik ağaçlarından, ballıbabalardan, mis kokulu hanımeliyelerden toplayıp getirdikleri nektarın doldurulacağı muhteşem ve kusursuz altıgen odacıklar inşa etme görevi de...

–Bal arısı olmak hiç bana göre değilmiş!

O böyle dolu dizgin anlatırken araya girip zevzeklik etmem Filozof’u belki kızdırıyordu, bilemiyorum. Tek yaptığı gözlüklerinin üzerin-

den bana kısacık bir süre dik dik bakıp gülümsemek ve sözlerine kaldığı yerden aynı heyecanla devam etmek olurdu.

–Bu âlemde sivrisinekler bile yumurtalarından usta birer kan emici olarak çıkarlar Çaylak!

–Alçak sivrisinekler!

–Bunu duymamış olayım.

–Özür dilerim.

–Ördek yavruları, en yaman yüzücüleri bile kışkandıracak ustalıkta yüzer; kumsalda gömülü yumurtalarından çıkan deniz kaplumbağaları, kendilerini apar topar tuzlu serin ve köpüklü denize atmak için birbirleri ile yarışır...

–Tabii aç bir martı onları fark edene kadar!

–Evet! Evet! Daha önce hiç yumurtadan yeni çıkmış kaplumbağa yavrusu görmemiş genç ve aç martılar ise, sahildeki bu olağanüstü hareketliliğin, lezzetli bir ziyafet fırsatı olduğunu, yumurtalarının kabuklarını çatlattıkları günden beri ezbere bilirler...

–Ne büyük macera ama...

–Minnacık serçeler, analarının şefkatli kanatları altında tüylenir tüylenmez, önce cıvıldamaya sonra uçuşup oynaşmaya başlarlar...

Karıncalardan fillere, dev kaşalotlardan pembe karideslere kadar aklına gelen gelmeyen ne kadar hayvan varsa hepsinin yavrusu, şu hayatta neye ihtiyacı varsa ona sahip olarak yeryüzüne gönderilir; neyi bilmesi gerekiyorsa, onu bilecek dünyaya gözlerini açar; en fazla üç beş hafta içinde, hayatı boyunca ihtiyaç duyacağı tecrübeyi de edinir... Ama insanlar öyle değildir...

–Nasıldır?

–Doğduğun günü hatırlıyorum Çaylak. Sen de bütün bebekler gibiydin.

–Yani **KÜÇÜK, ISLAK** ve **KIRMIZI!**

–Ve güzel... Çok güzel bir bebektin. Ama bir o kadar da zayıftın...

–**ZAYIF** mıydım? Kilolu bir bebek olduğumu sanıyordum.

–**Âciz** anlamında zayıftın... Gücsüz, kuvvetsiz, beceriksiz, bilgisiz, tecrübesiz, anlamında...

–Haa.. o bakımdan! E bebeğiz neticede!

–Eğer anne sütü gibi bir mucize imdadına yetiştirilmemiş olsaydı asla kendi başına beslenemezdin mesela... Eğer kucaktan kucağa taşıyor olmasaydın, bir seneden önce asla tek bir adım atamazdın. Doğru düzgün yürüyebilmeyi ve koşabilmeyi öğrenmen birkaç seneyi buldu. Ağzından basit birkaç kelime duyabilmek için de bir o kadar bekledik. Kendi yemeğini kendi başına yiyebilmen, tuvalete gidebilmen için de öyle...

–Bunları hatırlatmak zorunda mıydın şimdi?

–Sıcağı soğuğu, acıyı tatlıyı, yakını uzağı, alçağı yükseği öğrenip birbirinden ayırabilmen de oldukça uzun bir süre aldı.

–Sanki bir tek ben böyleymişim gibi konuşuyorsun Filozof.

–İyiye kötüyü, dostu düşmanı, faydalıyı ve zararlıyı öğrenmen ve birbirinden ayırabilmen içinse, daha uzun yıllara ihtiyacın var.

–Ne kadar uzun?

–Bilemem... İnsanlar yaşadıkları süre boyun-

ca, her zaman, son anlarına kadar, bu konularda yeni şeyler öğrenebilir, yeni tecrübeler edinebilirler...

–Ama Filozof, bu açıdan baktığında hayvanlar bizden daha avantajlı görünüyor!

–Bu açıdan evet...

–Hangi açıdan hayır?

–Bir tavuk dünyaya tavuk olarak gelir. Tavukluğa dair gerekli bütün bilgileri bilir ama buna rağmen dünyadan geldiği gibi, yani bir tavuk olarak, gider...

–Ama bazıları çerkestavuğu olarak gider...

Filozof bu esprime o kadar güldü ki, baktım söze devam edemeyecek, kalkıp ona da, kendime de bir çay koydum. Onu güldürmek kolay değildi. Ben çoğu zaman, kendi başıma gelenlere, sadece beni ilgilendiriyormuş gibi baktığım için bunu tam olarak fark edemiyordum ama yaşadığımız bütün o şeyler.. kaza ve diğer olaylar ve daha önce olanlar.. Filozof'u da acıtıcı bir şekilde etkilemişti. Bu yüzden onu neşelendirip

güldürmek hoşuma gidiyordu. Sanırım ben de ona iyi gelmiştim. Tabii onun bana iyi geldiği kadar değil...

—Sana anlatmak istediğim şu Çaylak: Tavukların dünyaya tavuk olarak gelmeleri, bir tavuk olmaları için yeterliyken; insanların dünyaya bir insan olarak gelmeleri ve insan olmaları, daha doğrusu insana yakışan, insandan beklenen bir hayat yaşamaları için yeterli değildir...

İnsan olarak doğmak başka bir şeydir, insan olmak ve insan kalmak daha başka bir şeydir; çaba gerektirir. Hayat boyu sürececek bir eğitim gerektirir. Belki de **HAYAT BİR EĞİTİMDİR!**

Bizi bütün o öteki canlılardan üstün kılacak olan da budur Çaylak! İnsan olarak yaratılmış olmaya değecek bir gayret göstermek! Ancak bu şekilde senin hayatın, şu tabağındaki tavuğun hayatından daha kıymetli ve daha üstün ve daha dolu dolu bir hayat olur.

—Bana bir parça daha ekmek verirsen, ondan kalan son lokmaları da silip süpürür ve bu hay-

vanın dolu dolu yaşadığı hayatına muhteşem bir son nokta koyarım Filozof.

–İnsanın midesi iki yumruğu kadardır diyen doktorlar kesinlikle yanılıyor olmalı.

–Senin çerkestavuğunu yemedikleri için midelerinin gerçek kapasitesini hiç bilmiyor olabilirler!

–Ah çok teşekkür ederim Ne zekice bir iltifat!

–Filozof?

–Efendim?

–Hayvanların işi daha kolaymış değil mi?

–Bunu bir hayvanı mideye indirirken söylemen gerçekten çok manidar oldu!

–Tıkandım! Tıkandım! Su! Su lütfen!

–Ayrıca, insan olmanın kolay bir şey olduğunu da kim söyledi sana?

–Suuu!

–Yemeğini bir insana yakışacak şekilde yeme ni öğütlediğim hâlde, lokmalarını bir pelikan gibi yutmaya devam ettin.

–Suuu!

–EĞİTİM ŞART!

III.

Toz Böcekleri

“Yaratan Rabbinin adıyla oku. O insanı bir kan pıhtısından yarattı.”

–Alâk Sûresi, 1-2

ASLINA BAKARSANIZ bu acayip rüyayı Filozof’a anlatıp anlatmama konusunu çok düşünmüştüm. Onun bana katıla katıla güleceğinden emindim. Fakat hiç de öyle olmadı. Beni büyük bir dikkatle dinledi. Ve bitirene kadar da, tek kelime etmedi. Şaşırmıştım...

– Ne olduysa, ben Lügât’in sayfalarını gelişi güzel karıştırıp o harften bu harften, acayip birtakım kelimeler ararken oldu. Lûgat mi birden büyüdü, yoksa ben mi minicik bir toz zerresi kadar küçüldüm, onu tam hatırlamıyorum.

Sanırım ben küçüldüm. Gözlerimi açtığımda, kendimi oda kadar büyük bir ● harfinin tam ortasında buldum çünkü...

Bir süre sağa sola şaşkınlıkla bakındım. Sonra ayağa kalktım ve ● harfinin içinden dışarıya çıktım. Harfi oluşturan siyah mürekkepli hat, yeni dökülmüş bir asfalt yola benziyordu.

Biraz ötede, **K** harfinin dik çizgisini andıran bir başka şekille karşılaştım.

Evet evet! Bu kesinlikle bir **K** harfi olmalıydı.

Sonra nereden ya da kimden geldiğini bilemediğim bir ses duydum:

"HAYDi, OKUSANA!"

Şaşırdım! Nasıl okuyacaktım?

Üzerinde dolaştığım şeyin bir kitabın sayfaları olduğunun farkındaydım elbette. Az çok harfleri de seçebiliyordum ama onları bu kadar yakından ve bu kadar alçaktan birbirlerine katıp, kelimeleri ve cümleleri görüp okuyabilmem mümkün değildi.

Sonra zıplamaya başladım. Eğer yeterince yükseğe zıplarsam, en azından heceleri göre-

bilirim diye düşündüm. Ama ne kadar gayret edersem edeyim, yeterince yükseğe zıplayamıyordum. Ses, bana bir kez daha seslendi:

"SEN DE OKUMAZSAN, KİM OKUYACAK BU KİTABI?"

Ne yapsam okuyamıyordum!

Şaşkınlığımın yerini endişe ve korku almaya başladı. Aklıma, eğer koşarsam daha çok harfi tanıyabilirim gibi bir fikir geldi.

Koşmaya başladım. Çılgınlar gibi koştum. Birkaç kere ayağım harf izlerinin açtığı çukurlara girdi. Bir virgülün kuyruğuna takılıp tökezledim. Bir soru işaretinin çengeline doğru yuvarlanıp düştüm. Ama her seferinde ayağa kalkıp koşmaya devam ettim. Başka ne yapacaktım?

O kadar çok koşmama rağmen, birkaç satırın üzerinden ancak geçebildim. Ama tek bir kelime bile okuyamadım.

Sonunda koşmaktan yoruldu. Kan ter içinde kaldım ve galiba dalağım da şişti. Tam şuramda korkunç bir ağrı hissettim. Daha koşamadım, durdum. Yuvarlak masa kadar büyük

bir noktanın üzerine, sırt üstü uzanıp yattım.

Nefes nefese kalmıştım. İçim geçmiş olmalı, işte orada uyumuşum.

Ne kadar uyuduğumu bilmiyorum. Uyan-
dığımda kendimi kocaman, katran kadar siyah
bir kürenin üzerinde buldum. Az daha yuvar-
lanıp küreden aşağıya düşecektim. Bu, üzerine
yatıp uyuduğum noktaydı. Ve sanırım bir soru
işaretine aitti... Ama ona her ne olduysa, artık
kâğıdın üzerinde bir siyah bir leke değildi. Üç
boyutlu bir küre şeklini almıştı.

Şaşkınlıkla etrafıma baktığımda, her şey de-
ğişmişti ve ben dev gibi harflerin ve imla işaret-
lerinin arasında minicik bir orman hayvanı, bir
tavşan, bir fındık faresi gibiydim.

Az önceki o sesi bir kez daha duydum:

**"HAYDİ, OKU! SEN DE OKUMAZ-
SAN, KİM OKUYACAK BU KİTABI?"**

Çaresizce sağa sola koşmaya başladım. Harf-
lerden birine çarptım ve düştüm. Başımı kaldı-
rıp yukarılara doğru baktım ama çarptığım har-
fin, hangi harf olduğunu bile anlayamadım.

Aklıma, uzun harflerden birinin üzerine tırmanıp, ta en tepesine çıkmak ve etrafa oradan bakmak geldi. Belki böylece neler olup bittiğini ve nerede olduğumu daha rahat görebilirdim.

Sonra en yakındaki—galiba bir **K** harfi idi ama **L** de olabilirdi pekâla—harfe tırmanmaya başladım.

Sandığımdan çok daha kolay bir şekilde en üste kadar çıktım. Dikkatlice ayağa kalktım. Çünkü çok yüksekteydim. Karşımda harflerden bir orman görmeyi bekliyordum. Ama öyle olmadı. Bir anda her şey yine değişti. Ve ben kendimi yüksek bir katran ağacının en tepesindeki dallardan birinde, ayakta ve ağacın gövdesine sımsıkı sarılmış bir hâlde buldum.

Bir güzel rüzgâr esiyor, katran ağacı tatlı tatlı sallanıyordu... Evet, bir orman görüyordum! Ama bu harflerden bir orman değildi! Bu, gerçek bir ormandı!

İnişli çıkışlı tepeler ve tepeler arasındaki koyu gölgelikli vadiler, devasa ağaçlarla kaplıydı. Üzerine çıktığım ağacın hemen altından, ormanın

derinliklerine doğru giden sağı solu papatyalarla kaplı bir patika uzanıyordu. Bir ara, ağaçların arasında bir ceylan görünüp kayboldu. Görünüp kayboldu. Görünüp kayboldu...

Katran ağacının alt dallarında koşturan kızıl kuyruklu sincaplar ve her tarafta cıvıldaşan kuşlar vardı.

Tepenin kıyısından akıp aşağılardaki neredeyse deniz kadar büyük bir göle kadar inen derenin hem sesini duyuyordum hem de ağaçların aralarından aktığı hâlde, ısıltılı öğle güneşi altında parıldayışını görüyordum.

Kurbağaların, türlü türlü acayip böceklerin sesleri her yanı sarmıştı.

Gökyüzü ise göl kadar maviydi. Aslında, göl gökyüzü kadar maviydi ve yukarıdaki maviliğin içinden dev gibi beyaz bulutlarla kırlangıçlar geçiyordu. Bir ayna gibi gölde, bulutların ve kırlangıçların yansımaları izleyebiliyordum... Gördüğüm manzara o kadar güzeldi ki, hayran hayran etrafı seyretmeye başladım. Sonra o ses, bana son bir kez daha seslendi:

"SEN DE OKUMAZSAN, KİM OKUYACAK BU KİTABI?"

–Filozof! Hey Filozof! Beni dinlemiyor musun sen?

–Dinliyorum! Dinliyorum elbette.

–Çok saçma bir rüya değil mi Filozof?

–Hayır... Oldukça ilginç bir rüya! İlginç ve düşündürücü... Aklıma **TOZ BÖCEKLERİ** geldi.

–Toz böcekleri mi?

–Evet! Biliyor musun toz böceklerini? Hiç gördün mü? Günlerdir kütüphanenin tozunu alıyorsun mutlaka bir iki tanesini görmüş olmalısın.

–Rafların arasında kahverengi tuhaf kabuklu bazı böcekler gördüm ama onlar, uzun süre önce ölmüş gibiydiler.

–Yıllardır kimselerin alıp okumadığı, el sü-rüp tozunu silmediği kütüphanelerin, kitap raflarının, yahut sahaf dükkanlarının kıyısında köşesinde öylece kalıvermiş, küf, rutubet, naf-talin, talihli ise kurumuş çiçek ya da lavanta da

kokabilen eski kitapların içinde minicik, toz taneli kadar küçük birtakım tuhaf böcekler yaşar Çaylak.

–İşte bu! İşte bu! Dün gece gördüğüm rüyada o böceklerden birine dönüşmüştüm ben!

–Bunlar imla işaretlerinden bile küçük canlılardır.

–Evet! Evet! Sana anlattım ya rüyamda bir noktanın üzerinde yatıp uyudum!

–Eğer hareket etmeselerdi, kimse canlı bir hayvan olduklarını dahi fark edemezdi. Ancak bir harften diğerine, bir kelimeden ötekine, bir satırdan başka bir satıra sürekli bir koşturma hâlinde oldukları için görülürler.

–Aynı ben! Rüyadaki hâlim...

–Bunların bütün dünyaları, içinde yaşadıkları o kitaptan ibarettir. Toz böcekleri için yüzü o kitabın bir sayfası, gökyüzü ise başka bir sayfasıdır. Eğer onlardan biri ile konuşabilme imkânım olsaydı, ilk ne sorardım biliyor musun Çaylak?

–Ne sorardın?

–Farkında mısın, derdim. Bir kitabın içinde yaşadığının, farkında mısın?

–O da sana **“HANGİ KİTABIN?”** diye sordardı.

–Ben de ona, “içinde yaşadığın şu koskocaman kitabın,” derdim.

–O da sana, “Benden daha iyi mi bileceksin? Ben yıllardır buradayım ama kitap falan görmedim!” derdi.

–İşte bu kitabın, küçük toz böceği, derdim. Onu nasıl olur da gör(e)mezsin?

–Bence hiç uğraşma Filozof. Serçe parmağının ucunu dilinin ucu ile ıslat ve o geri zekalı toz böceğinin üzerine bastır gitsin!

–Beğenmediğin şeyleri bu şekilde düzeltemezsin Çaylak. Hem, böyle bir şeye hakkın da yok.

–Şaka yaptım sadece!

–Ayrıca senin için bunu söylemek kolay elbette. Çünkü sen okuduğun şeyin bir kitap olduğunun farkındasın. Sayfalardaki o eğri büğrü işaretlerin, sırf orada eğri büğrü birtakım işaret-

ler olsun diye oraya konmadığını da biliyorsun.

–Elbette, onlar harfler...

–Ve sen onları okuyabiliyorsun.

–Hem de beş yaşından beri.

–Okumak Çaylak, o harfleri görmek demek değildir. Harflerle anlatılmak isteneni keşfedebilmek demektir. Kelimelerin ve cümlelerin seslerini işitebilmek demektir.

–Ama sen bana bilmediğim bir şey söylemiyorsun ki Filozof.

–Gözden kaçırdığın bir şeyi göstermeye çalışıyorum! O toz böcekleri o kitabın içinde yaşıyorlar. Doğuyorlar ve orada ölüyorlar. Bütün hayatları o harflerin arasında geçiyor ama içinde yaşadıkları âlemin bir kitap olduğundan, üzerinde zıplayıp gezindikleri işaretlerin harfler ve kelimeler olduğundan haberleri bile yok. Bir baştan bir başa koşturup durdukları o satırların ne anlattığına dair en küçük bir fıkre bile sahip değiller. Ve şaşırtıcı olan şeylerin en şaşırtıcısı da şu ki Çaylak, toz böcekleri, o minicik hayvanlar, kitabın ne anlattığını bilmedikleri gibi, onu ki-

min yazdığını da bilmiyorlar. Hiçbir zaman da bilemeyecekler... O kitap ne kitabı olursa olsun ve onu **KİM YAZMIŞ** olursa olsun... Bütün hayatlarını bunu bilemeden geçirecekler...

–Eeee... Ne var şimdi bunda şaşıracak? Bu tam da bir toz böceğinden beklenen bir şey...

–Bak Çaylak, beni dikkatle dinle. Görmeni istediğim şey, kitapların arasında yaşayan o toz böcekleri ile aramızdaki benzerlik!

–Neyimiz benziyor bizim o toz böceklerine?

–Bizler de tıpkı onlar gibi, bir kitabın sayfaları arasında yaşıyoruz! Koskocaman bir kitap hem de!

–Yok artık! Filozof sen iyi misin?

–Satırları, cümle ve kelimeleri atomlardan, hücrelerden, çiçek tozlarından, bal peteklerinden, yapraklardan, buğday tanelerinden, incirlerden, zeytinden ve kuş tüylerinden, türlü bezekli böceklerden, kelebek kanatlarından, minnacık karıncalardan, tohumdan, yumurtadan ve emin yerlerde döllenmiş hücrelerden, balık pullarından, istiridye kabuklarından, inci ve mercan-

dan, samur kürklerden, keskin dişlerden, gaga ve pençelerden, gören gözden, işiten kulaktan, ıhlamur ve kekik kokan meltemlerden, şekil şekil bulutlardan oluşan bir kitap bu...

–Haaaa! Tamaaam! Anladım!

–Ve yağmur ve kar tanelerinden Çaylak! Tuzdan, şekerden, çölün kumlarından, sahile vuran dalgalardan ve sıra dağlardan ve gece sayfası açıldığında, üzerinde yıldızlardan harflerin, galaksilerden cümle ve paragrafların ıslıl ıslıl yanıp söndüğü bir kitap!

Sen böyle muhteşem bir kitabın içinde, ömürleri bir sayfadan bir sayfaya, bir satırdan bir satıra, bir harften bir ötekine gezinip durmakla geçen ama içinde yaşadıkları kitabın ne kendisine ne de onu yazana dair hiçbir şey bilmeyen yaşayıp ölen, o küçük toz böcekleri gibi olmayı ister misin?

–Hayır!

–O zaman derslerine iyi çalış! Okuldan aradılar yine!

–Ya ne alakası var derslerle ya?

–Fizik, kimya, biyoloji ve elbette matematik... Bunların ne olduğunu sanıyorsun Çaylak?

–En baş belası dersler, desem?

–Bütün bunlar, aslında senin hayatına anlam katacak şeyler. Seni kitapların satırları arasında gezinen minicik toz böceklerinden farklı kılacak bilgiler bunlar...

İçinde yaşadığın **KÂİNAT KİTABININ** bin-bir türlü mucize ile yazılıp donatılmış satırlarını çok daha iyi okumana yardımcı olacak bilgiler!

Sana onları karşına çıkacak birtakım sınavlarda doğru şıkkı işaretleyebilmen için öğretiyor olabilirler ama sen hiçbir şeyi sadece bu yüzden öğrenme! Merak ettiğin için ve bir kitabın içinde yaşadığı hâlde kitaptan haberi olmayan bir toz böceği değil, bir insan olduğun için öğren...

Yıldızları ve çiçekleri tanımak ve onları tanıdıkça, onlarla birlikte, bu büyük kitabın sayfalarına yazanı da tanımak için öğren...

Alını akıtmalı atları seyrederken mutlu olmak için öğren...

İhlamur kokulu rüzgârların nasıl bir nimet

olduğunu fark edebilmek için öğren...

İncir ve zeytin ağaçları ile dost olunabileceğini keşfedebilmek için...

Milyonlarca kilometre uzaklıktaki bir ateş topunun, dallarda yakut küpeler gibi parılda-
yan şipşirin kirazları pişirsin diye oraya konu-
verdiğini ve dallarda bir kiraz yaratanın, ancak
gökyüzünde bir yıldız yaratabilen olabileceğini
anlamak için **OKU** ve öğren Çaylak!

Bizi toz böceklerinden, bizi mavi balinalar-
dan ayıran bu Çaylak...

Kadifeden teniyle o mis kokulu güllerin, o iri
güzel gözlerine kırmızı bir ottan başka bir şey
olarak görünmediği eşeklerden ayıran bu...

Kemirdikleri tazecik fidanların, büyüdükle-
rinde nasıl birer meyve fabrikasına dönüştürü-
leceğinden haberleri bile olmayan dağ keçilerin-
den ayıran bu...

Hayatlarının büyük bir kısmı gökyüzünde
kanatlarını aç kapata yol almakla geçtiği hâlde,
göklerin bu masmavi sayfalarındaki tek bir bu-
lutun içinde nasıl bir rahmet hazinesi taşıdığını

dan bihaber olan kırlangıçlardan ve bütün o öteki hayvanlardan farklı ve üstün kılan şey bu!

–Ben hiç böyle düşünmemiştim Filozof...
Hem de hiç...

–Haydi, kalk o zaman!

–Nereye?

–Ormana gidelim, koruluklara, parklara ya da bahçelere ve yeryüzü kitabının ağaçlardan cümlelerini okuyalım, yapraklardan ve çiçeklerden kelimelerini heceleyelim...

Kuşları okuyalım Çaylak, zamanın geçişi gibi geçen bulutları...

–Şimdi mi?

–Şimdi ya! Şimdi tam sırası değil mi? Seni tembel teneke! İnsan olarak yaratılmanın hakkını vermeliyiz. **BİZ DE OKUMAZSAK, KİM OKUYACAK?**

IV.
Sensiz Olmaz

FiLOZOF, anlattıkları ile aklımda ve kalbimde, daha önce varlıklarından bile haberdar olmadığım odaların kapılarını açıyordu. Ve ben o odalarda, hayatıma anlam katacak birtakım parçalar buluyordum. Sanki onlar, kocaman bir yapbozun parçalarıydı. Her birini tek tek topluyordum odalardan.

Parçaları bir araya getirdiğimde—ama onları doğru yerlere koymak her zaman kolay olmuyordu—ortaya çıkan şey, benim hayatımdı. Artık gözüme—eskiden olduğu gibi—anlamsız bir kelime gibi görünmeyen hayatım...

–Haydi Çaylak, haydi!

–Ağaçlar mı kaçıyor? Neden acele ediyoruz?

Filozof, mecbur kalmadıkça evden çıkmazdı. Ama çıktı mı da yürümez, neredeyse koşardı.

Yürüdük... Yürüdük... Nihayet yorulduk. Ben yorulmamıştım aslında. Yorulan Filozof'tu. Ben sadece, onu yorgunluğu ile yalnız ve bir başına bırakmamak için yorulmuş gibi yapmıştım.

–Şu banka otursak ya?

–Olur...

MEVSİM DE BAHARDI. Yürüdüğümüz patika, papatyalarla kaplıydı.

Yol kenarlarında henüz bahçevanların elleri değmemiş böğürtlen çalıları, üzerleri serin bir battaniye gibi çimenlerle kaplı minik hendekler ve alçacık tümsekler vardı.

İsimlerini bile bilmediğim envaiçeşit çiçeklerle bezeli birtakım bitkiler, hendeklerin içini doldurmuş, tümseklerin eteklerini sarmıştı...

Yakmayan ama göz kamaştıran Güneş, ışığı ile ihtiyar çınarların, meşe ağaçlarının, huda-yinabit yaban incirlerinin yaprakları arasından yol bulup, ılık gölgelikli zemin üzerinde türlü oyunlar yapıyor, göz kamaştıran beneklerle papatyalar arasında uçuşan yabanî arıları, narin kelebekleri ve yine isimlerinden bihaber olduğum parlak kabuklu tuhaf böcekleri yakalıyordu.

Daha aşağılarda, oturduğumuz bankın altından gelip geçen kıpır kıpır bir karınca kervanı, böğürtlen çalılıklarının arasına doğru uzanıp gidiyordu. Karıncalar, her zaman olduğu gibi yine çok meşguldü..

Zaman zaman esen tatlı ve temiz kokulu bir rüzgâr, etraftaki karahindibaları püfletiyor olmalıydı. Havada uçuşan ve parkın huzurlu sessizliğini arttıran o tohumcukları görüyordum. Gökyüzünden inen ışık demetlerinin içinden geçerken, her biri minicik bir mücevher, bir elmas parçası gibi ışıldıyordu.

Yerinde duramayan neşeli serçelerin, kocamış muzip kargaların seslerini duyuyordum. Dal-

dan dala uçan kuşlara ait gölgelerin üstümüzden gelip geçtiği de oluyordu.

Acaba her şey, ilk defa mı bu kadar güzeldi? Yoksa dün gece gördüğüm o acayip rüyanın etkisi ile, ben mi bu güzellikleri ilk defa fark ediyordum...

Filozof'a baktım. Sevdiği bir şarkıyı dinlerken yaptığı gibi gözlerini kapamış, gülümsüyordu...

–Filozof! Uyuyor musun? Filozof! Filo...

–Sadece dinliyorum...

–Neyi?

–Güzelliği...

–Güzellik görünen bir şeydir Filozof. Gözlerini açmalısın.

–Ve aynı zamanda serçelerin cıvıldaşmaları gibi işitilen bir şey... Aynı zamanda kirazın lezzeti gibi tadılan bir şey... Bazen de bir gülün serin ve kadifeden teni gibi dokunulan bir şeydir... Bugün seninle, **"GÜZELLİK VE ÇİRKİNLİK NEDİR?"** konusunu konuşmaya hiç niyetim

yok Çaylak. Ama hatırlat, bir ara bunu mutlaka konuşalım. Bugün seninle konuşmak istediğim, bambaşka bir şey...

–Ne?

–**SENSİZ OLMAZ** Çaylak.

–Filozof, ben buradayım!

–**BU KÂİNAT** sensiz olmaz Çaylak!

–Niye olmasın, ben şunun şurasında on iki yıldır buralardayım. Oysa şu gökyüzü, şu Güneş, milyonlarca yıldır her sabah doğup, her akşam batıyor. Şu ağaçlar bile benden eski...

Filozof, ondan hiç beklemeyeceğim bir kahkaha patlattı. Belki parkın sessizliğindendi bilmiyorum ama sesi öyle çok çıktı ki, ağaçlardan bir serçe sürüsü ürküp havalandı. Muzip kargalar yerlerinden kımıldamadılarsa da, bed sesler çıkararak, Filozof'un kahkahasına eşlik ettiler. Belki de, bu bir protestoydu, bilemiyorum...

–**İNSANSIZ OLMAZ**, demek istiyorum Çaylak! İnsansız olmaz!

–Haaa... Sensiz olmaz, deyince ben birden anlayamadım tabii. Ama bana sorarsan yanılıyorsun Filozof.

–Neden yanıldığımı düşünüyorsun?

–İnsan olmasa ne eksik olacak şu dünyada? Etrafıma bakıyorum da, biz burada olmasak, her şey aynı olacaktı.

Filozof elini kaldırdı ve gökyüzünden taa Güneş'ten, yüz elli milyon kilometre ötelerden, gelen o ışık demetlerinden birini, avucunun içine aldı.

–Şu taşı görüyor musun Çaylak?

–Çimenlerin arasındaki büyük kayayı mı diyorsun?

–Evet.

–Görüyorum.

–O kaya parçası, milyonlarca yıldır bu Dünya'nın üzerinde. Ve Güneş'in doğuşuna milyonlarca yıldır şahit olduğu hâlde, bu onun için hiçbir şey ifade etmiyor.

–Bunun ilginç bir şey olduğunu mu düşünüyorsun sen?

–Evet kesinlikle...

–O bir taş Filozof! Kaya o! Tabii ki Güneş'in doğuşu ve batışı umrunda olmayacak.

–Nedenini hiç düşündün mü?

–Böyle bir şeyi neden düşüneyim?

–Nedenini hiç düşündün mü, dedim.

–Hayır... Çünkü biliyorum.

–Söyle o zaman.

–Çünkü o bir taş! Bu yetmez mi?

–Gerçek sebebi onun bir taş olması değil Çaylak.

–Ne peki?

–Bir hayatı yok!

–Hah! Keşke okuldaki sınav sorularını sen hazırlasan! Kimsenin çalışmasına gerek kalmazdı!

–Bu taşlar, kayalar, dağlar ve yıldızlar... Bir hayata sahip olmadıkları için yaratılmış şeyler arasında en alt tabakada bulunuyorlar. Ama bu hâllerleriyle bile, yokluktan sonsuz bir üstünlüğe sahipler. Çünkü varlığın en alt tabakası, yokluk-

la kıyas edilemeyecek derecede üstündür.

–Böyle bir şeyi daha önce de söylemiştin. “Var ile yok arasındaki mesafe sonsuzdur,” demiştin.

–Bunu hatırlaman gözlerimi yaşarttı...

–Alay ediyorsun!

–Hayır, ciddiylim. Ama bahar nezlesinin de biraz payı var tabii...

Filozof, beni bana anlattıkları şeylerden asla imtihan etmezdi. Anlayıp anlamadığımı anlıyordu elbette... Ve ben de onun anlayıp anlamadığımı anladığını anlıyordum. Sanırım o da benim, anlayıp anlamadığımı anladığını anladığımı anlıyordu... Beni imtihan etmeye hiç kalkmadı çünkü öğrendiğim şeyleri—okullardaki gibi—sadece bir sınavın sorularına cevap verebilmek için öğrenmemi istemiyordu... Hayatın, benim hayatımın büyük sorularına cevap verebilmem için öğrenmemi istiyordu...

–Şimdi de şu ağaçlara bak, Çaylak.

–Hangisine?

–Fark etmez.

–Şu meşeyi seçtim. Yüz yaşında falan olmalı...

–Sence o yüz yaşındaki meşenin, şu yüz milyon yaşındaki taştan ne farkı var?

–Neden bana böyle basit sorular soruyorsun Filozof?

–Anahtar da basit bir alettir Çaylak. Ama onu küçümseyemezsin. Hele de idrar torban patlamak üzereyken kapının önünde kaldıysan!

–Tamam tamam, mesaj alınmıştır. Biri ağaç, bir bitki. Öteki ise bir taş. Sadece bir taş.

–Yani?

–Yanisi ne? İşte bu kadar.

–Aralarındaki en önemli fark, birinin içinde hayat olması Çaylak.

–Hayat! Ah evet, hayat ne büyük bir fark...

–Hayat büyük bir farktır Çaylak. Bir ağaca ait bile olsa, onu yeryüzündeki bütün taşlardan ve gökyüzündeki gezegenlerden ve Güneş'ten ve bütün o öteki yıldızlardan üstün kılar.

–Yok artık! O kadar mı? Sana abartıyorsun diyeceğim ama ne zaman bunu söylesem, ağzımın payını veriyorsun.

–“Bin bahar görse de taş yeşermez!”

–Vay, güzel lafmış.

–Mevlânâ’ya ait bir söz bu. Taş yeşermez! Bir taş için—dağ kadar bir taş da olsa bu—Güneş doğmuş batmış, mevsimler, aylar, günler ve geceler gelmiş geçmiş hiç fark etmez. Ama ağaçlar için fark eder. Onlar bunun farkında olmasalar bile...

Her baharda yeniden, âdeta yeniden yaratılırlar. Şu söğüt, şu yaban inciri, şu yüz yaşındaki ihtiyar meşe, şu çılgın erguvan ve manolya...

HAYATI OLAN BİR ŞEY, ASLA BİR ŞEY DEĞİLDİR ÇAYLAK! O hem pek çok şeydir; hem de pek çok şey ile ilgilidir.

Şu patikayı sarmış papatyaları, gökyüzündeki bir yıldızla birbirine bağlayan şey, onlardaki hayattır.

Şimdi de şu kelebeklere bak Çaylak! Şu çalışan karıncalara, şu dallardaki şen serçelere bak...

Onlara verilen hayat, bitkilere verilen hayattan o kadar üstündür ki, aralarında bir kıyas yapmak bile mümkün değildir. Çünkü hayvanların

hayatı, bambaşka bir hayattır. Zaten **HAYVAN, HAYAT SAHİBİ DEMEKTİR!**

—Ne kadar üstündür Filozof? Hayvanların hayatı, yani şu karıncaların, arıların falan.. bitkilerin hayatından, ne kadar üstündür?

—Bu üstünlüğü pek çok şey belirler ama bana göre en önemlisi **KENDİ HAYATININ FARKINDA OLMAK**'tır.

—Hayvanlar farkındalar değil mi kendi hayatlarının?

—Bitkilerle kıyas edildiklerinde, evet! Bunu anlamak istersen önce git ve şu papatyaya bir dokun, sonra da uçuşan arılardan birine dokunmaya çalış.

—Haaa! Anladım!

—Hayvanlar kendi hayatlarının farkındadırlar. Hem de bir bitki ile asla kıyas edilemeyecek kadar üstün bir farkındalıktır bu. Hayatlarını korurlar, onu devam ettirmek için gerekli ne varsa hepsini yaparlar. Ama bir ağaç, kendi hayatının farkında değildir. Bu yüzden onun yükünü de çekmez. Neye ihtiyacı varsa ayağına kadar gelir...

–Köklerine, diyecektin herhalde.

–Köklerine, evet... Ya da başından aşağıya iner. Yağmur gibi, hava gibi, güneş ışığı gibi...

–Bu büyük bir avantaj değil mi?

–Görünüşte öyle. Ama bunun farkında olmadıktan sonra ne fark eder?

–Hiç...

–Bir ağaç, bir çiçek, bir minicik ot... Hayatını devam ettirmek için hiçbir yük çekmez belki ama hiçbir lezzet de almaz. Ne topraktan emdiği minarellerin ve suyun tadını çıkarabilir, ne de yapraklarındaki o muhteşem fotosentez fabrikalarının ürettiği şekerin tadını...

–Filozof ne kadar ilginç şeyler söylüyorsun böyle!

–Hayvanlar ise evet, farkında oldukları hayatlarının yükünü çekerler. Şu tombul tüylü bal arılarına bak mesela! Gün doğumu ile birlikte kovanlarından çıkarlar ve akşama kadar o çiçek senin, bu çiçek benim dolaşarak kovanlarına polen ve nektar taşırlar. Ne kadar çok işleri vardır bal arılarının. Ama çiçeklerin tadını sen onlar-

dan soracaksın. Güzel güneşli günlerin keyfi nasıl çıkarılır, bunu da en iyi arılar bilir. Onları bir de çalışırken, baştan ayağa çiçek tozuna bulanmış hâlleri ile yakından görmelisin.

Hayatının farkında olmanın yükü de vardır, lezzeti de Çaylak... Bu yük ve lezzet işte o farkındalığın miktarı kadardır; ne daha az ne daha fazla...

İşte bu yüzden Güneş'in doğuşu, o minicik arıyı Güneş'in bizzat kendisinden de, dağlardan da, şu koskoca ağaçlardan da daha fazla ilgilen-dirir. Çünkü arı, gecenin ve gündüzün farkındadır. Kışın ve yazın farkındadır... Görür, duyar, tad alır ve koklayabilir...

Bütün bunlar, onun hayatının özellikleridir ve bu özellikler arıcığı, Güneş'ten daha büyük ve daha önemli yapar. Çünkü bunların hiçbiri Güneş'te bulunmaz...

Hayat sebebi ile o minicik arıcık, şu çalışkan karınca, Güneş'ten ve bütün o öteki yıldızlardan daha üstündür.

–Beni korkutuyorsun Filozof!

–Neden korktun şimdi? Korkulacak ne söyledim ben?

–Aklıma farkında olmadan ezip geçtiğim karıncalar, sırf odamda dolaşüyor diye cama yapıştırdığım arılar ve üzerlerine saç şekillendirici sprey sıktığım için kanatları birbirine yapışıp yere ıııııvvv diye inen karasinekler geldi...

–Bunu yaptın mı gerçekten Çaylak?

–Ya şimdi onu boşver, bir şey soracağım. Madem hayvan hayat sahibi demek o zaman biz de hayvanız Filozof!

–Eğer hayvan kelimesini bu anlamda kullanıyorsan evet, biz de hayvanız. Ama bizim sahip olduğumuz hayat da, hayvanların sahip oldukla-

rı hayattan üstündür. Hem o kadar üstündür ki nasıl cansız taşları bitkilerle, bitkileri hayvanlarla kıyas edemiyorsak, bir insanın hayatını da bir hayvanın hayatı ile kıyaslayamayız. Aralarında öyle büyük bir fark vardır ki, insan evet hayat sahibi anlamında bir hayvandır ama bu sahip olduğu hayat bambaşka bir hayattır...

–Ne farkı var Filozof? İnsanlar da hayvanlar gibi hayatlarını devam ettirecek şeyleri yapıyorlar. Yiyorlar, içiyorlar, ürüyorlar falan... Bütün bunların hem yükü var hem de keyfi... Şimdi açık açık söylemek gerekirse...

–Bunlar bir insan hayatının, bir hayvan hayatı ile olan ortak özellikleridir...

–Daha ne var ki?

–Bizim iki hayatımız var Çaylak. Biri şu gördüğün etten, kemikten, kastan ve yağdan... hücre hücre dokunmuş hayat. Diğeri ise bu et, kemik ve yağ yığını bir insana çeviren hayat... Onun da tıpkı bu bedenimiz gibi organları var.

–Görünmeyen organlardan mı söz ediyorsun?

–Bir bakıma öyle de denebilir.

–Mesela?

–Mesela, kalp!

–Ahaha! Kalp dışarıdan görünmez ama herkes onun nasıl bir şey olduğunu bilir Filozof.

–Ama ben çam kozalağına benzeyen o kan pompasından bahsetmiyorum Çaylak. Ondan öküzlerde de var. Hem de çok daha kocamanı ve çok daha güçlüsü...

–Neden bahsediyorsun peki?

–Seven yerinden...

Ben sustum. Filozof da sustu. Bir süre ikimiz de konuşmadık. Filozof'un bu son sözleri, bana dokunmaya bile korktuğum yaralarımı hatırlatmıştı. Henüz kabuk bağlamamış, az el değsem, hemen kanayacağını bildiğim yaralarımı... Aynı yaralardan, onda da vardı. Biz birbirimize sarılmış ve seven yerlerimizdeki acıtıcı o yaraları da, güya böyle sarmıştık...

–Seven yerimden mi?

–Evet! Bir çiçeği, bir kelebeği, bir ağacı, hatta

bir dağı, hatta bir yıldızı, hatta bir başkasını... Sevmeye değer her şeyi... Ve onları **SEVMEMEYE DEĞER KILANI** sevebilecek kadar kocaman bir kalpten bahsediyorum...

–Öküzler de sevebilir Filozof...

–Sence aynı şey mi? Bir öküz kalbinin bir demet taze ota olan sevgisi ile bir insanın altın kalpli bir papatyaya olan sevgisi aynı şey mi?

–Bilmem... Öküz olsam, bilirdim.

–Bir insan olarak bilmeyi denesen?

–Papatyalar, güzel...

–Hem de hiçbir öküz gözünün göremeyeceği, hiçbir öküz kalbinin sevmeyeceği kadar güzel..

Sensiz olmaz Çaylak! İşte bu yüzden sensiz olmaz! Etrafımızda bunca güzellik varken, onlardaki güzellikleri fark edebilecek akıllı bir gözü ve gerçekten sevebilecek kalbi olan birileri lazım bu kâinata.

–Tamam ama bir öküzün bir demet taze otu sevmesiyle benim taze fasulyeyi sevmem pekâlâ aynı şey!

–Temiz hava senin zihnini mi açtı ne?

—Ne oldu? Köşeye mi sıkıştırdım seni?

—Bu iki sevgi, birbiri ile pek çok ortak taraf taşıyor çünkü her ikisi de maddî hayatımızla ilgili.

—E o zaman aradaki fark nereye gitti?

—Bak Çaylak, bir öküz taze otu sever. Çünkü ona midesinin ihtiyacı vardır. Hissettiği açlığı onunla bastırabilir. İnsanın taze fasulyeyi sevmesi de tıpkı o öküz gibi sadece midesi ile, yani maddî hayatı ile ilgilidir. Ama sırf taze fasulye seviyor diye, onun için—hem de hiçbir mecburiyeti yokken—taze fasulye pişireni de sevmesi... İşte o midesi ile ilgili değildir. O bütün bunları düşünebilen bir akıl ve sevebilen bir kalp ile ilgilidir...

—Galiba ne demek istediğini anladım!

—Ne anladın Çaylak?

—“Bir daha sofradan ellerine sağlık demeden kalkma! **ÖKÜZLÜK YAPMA!**” demeye çalışıyorsun.

Filozof, yine çok güldü. Onu güldürmekten ayrı bir keyif alıyordum. Ama gerçekten mutlu

etmek istiyorsam, bıkip usanmadan sorularıma verdiği cevapları anladığımı ona hissettirmem gerekiyordu. Ve ben, anlıyordum...

–Yemin ederim aklımdan bile geçirmedim.

–Eminim...

–Ah Çaylak, lütfen!

–Bana, “Öküzlük ediyorsun,” dedin!

–Asla bunu yapmam, biliyorsun! Eğer seni kırdıysam özür dilerim.

–Ya tamam, şaka yapıyorum ben.

–Haaa, iyi o zaman. Şaka bir yana Çaylak, insan olmasaydı, böyle bir kâinat için, pek çok şey eksik olacaktı. Biz bunu tamamlamak için yaratıldık. Ve bunu tamamlamak için göstereceğimiz çaba da bizi tamamlayacak.

–Nasıl yani?

–Yanisi şu ki, bu yerler, şu mavi göklerin altı, şu “zeminin yüzü” Muhteşem güzellikte sanat eserleri ile bezeli bir sergi salonu, bir sanat galerisi gibidir. Bütün bu güzellikleri görebilen bir göze, o güzelliklerdeki ince sanatları, hassas öl-

çüleri, akılalmaz sırları anlayabilecek bir akla ve sevebilecek bir kalbe sahip olan birileri olmasaydı ne olurdu?

—Ne olurdu?

—Burası içinde öküzlerin, tilkilerin, kırkayakların dolaştığı, farelerin fink attığı, kuşların uçuştığı, arı ve sineklerin vızıltıyla etrafta gezindiği ama kimsenin o muhteşem sanat eserlerine—gerçek anlamda ve hakkıyla—bir kez olsun dönüp bakmadığı, onlardaki güzellikleri takdir edemediği, “Ne kadar güzel yapılmış? Ne muhteşem bir sanat? Harika! Harika! Olağanüstü! Bu bir mucize! Bunu yapan ne büyük bir sanatkârmış!” diyemediği, o eşsiz antika sanatların orasını burasını kemirdiği, üzerlerini pislettiği bir galeri...

Daha da kötüsü Çaylak, o hayvanların hiçbirisi o muhteşem sanatlar galerisindeki eserlerin kıymetini takdir edemedikleri gibi, onların sanatkârını da lâıykı ile bilemezlerdi.

—Lâıykı ile mi? Yani, bilirlerdi ama lâıykı ile bilemezlerdi öyle mi?

–Mesela, karnı acıkıp muhteşem bir tabloyu bir kenarından kütür kütür yemeye başlayan öküzler, karınlarını doyurup açlıklarını bastırmanın verdiği mutlulukla, bir şey diyebilecek olsalardı herhalde, “Bunu yapan ne kadar lezzetli yapmış! İyi ki de yapmış!” diyebilirlerdi belki.. Ya da sadece doymuş olmanın verdiği keyifle, kendilerini doyurana saf ve katışıksız bir minnet hissederlerdi...

–Bu kadar mı?

–Aslında bir hayvan için bu kadarı da az bir şey değil elbette ama bundan daha fazlası için o galeride gezinenin öküz değil, bir insan olması lazım!

–O galeri, aslında dünya değil mi Filozof?

–Evet ve bu bir mecaz! Bir metafor!

–Ama bu dünyada o öküzler gibi dolanan çok insan var...

–Sana insan olmanın kolay bir şey olduğunu kim söyledi ki Çaylak?

–Yine eğitim şart diyorsun yani?

–Eğitim dedin de aklıma geldi. Yarın Mate-

matik sınavın yok muydu senin?

–Vardı!

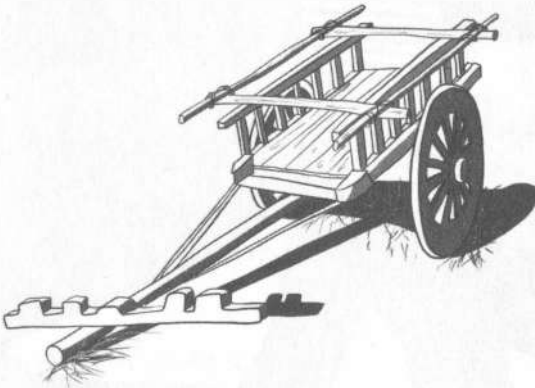
–Kalk çabuk, Çaylak! Kalk!

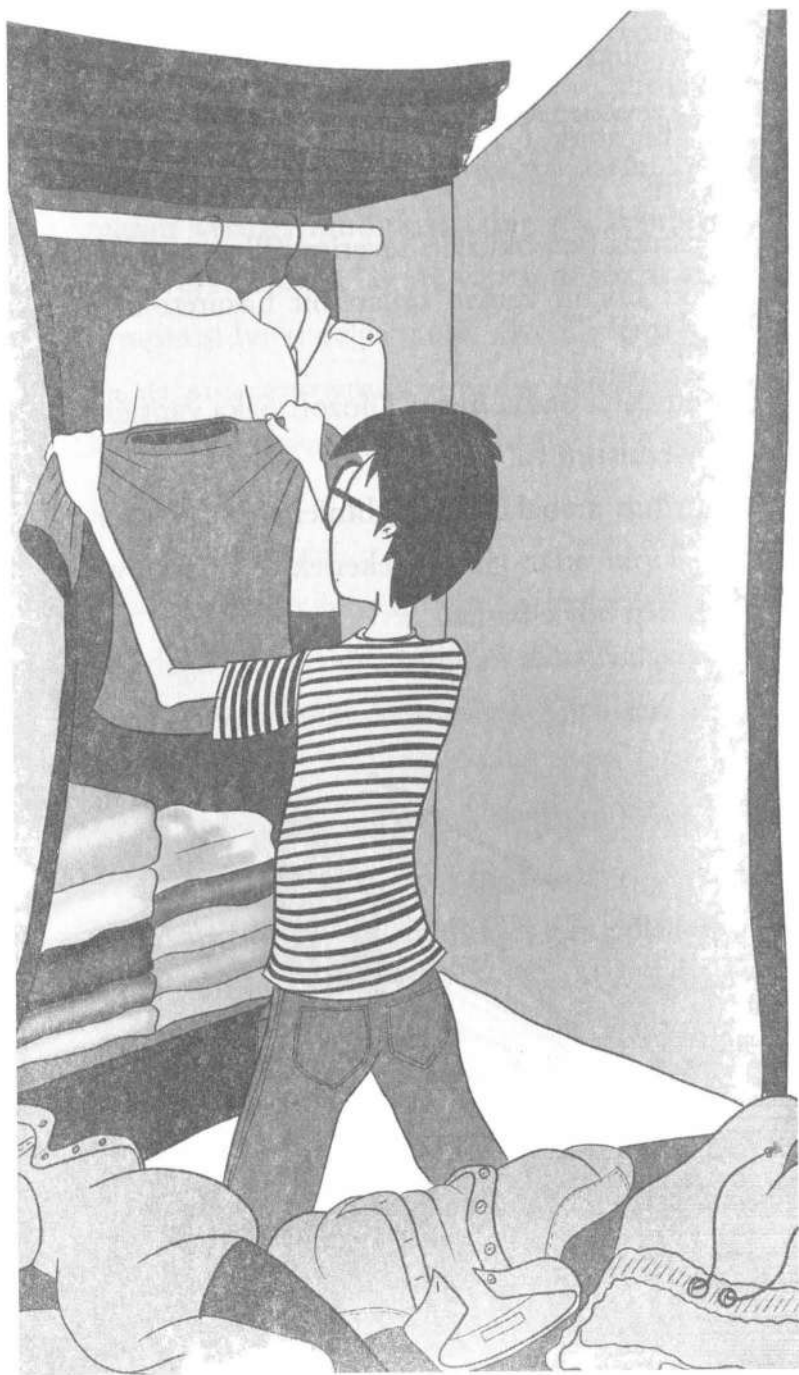
–Offf!

–Aslında ben öküzleri severim biliyor musun Çaylak? Hiçbir zaman onları bir hakarete alet etmem.

–Sen daha orada mısın Filozof? Şaka yaptığı-mı söylemiştim ya!

–Tarihin arabalarını yüz binlerce yıl öküzler çektii. Tıpkı atlar gibi... Tekerlekler döndü ve göçler, hep böyle başladı...

Sana Soran Olmadı!

KESİNLİKLE sinir bozucu bir şey! Ama okulda herkesin aynı kıyafeti giyiyor olması, benim gibi kararsızları büyük bir beladan kurtarmıyor da değil... Çünkü tatil sabahları, giyecek dolabının önünde saatler geçiriyorum. En sonunda—toprağı bol olsun—Steve Jobs gibi yapacağım. Filozof’a, bana aynı tişört ve aynı pantolondan on tane almasını söyleyecek ve böylece ömür törpüsü şu iki sorudan, ölene kadar kurtulmuş olacağım:

“Bugün ne giyeyim?”

“Bunun altına şu uyar mı?”

–İnsanlar hayvanlardan farklı ve bu fark bizi onlardan üstün yapıyor ama ayılar gibi sırtımıza doğuştan geçirilmiş tüylü, kalın bir kürkümüz ya da timsahlarınkı gibi pullu, sert bir derimiz olsaydı, işler daha kolay olmaz mıydı Filozof?

–Tüylü ve kalın bir kürke sahip olmak için ayı, pullu ve sert bir deriye sahip olmak için de timsah olman gerekirdi Çaylak. Sana kalsaydı hangisini seçerdin?

–Eeee... Bu tişörtü ve bu pantolonu seçerdim!

–Güzel kombin...

–Filozof!

–Efendim?

–Sana kalsaydı, dedin ya...

–Evet.

–Bazen düşünüyorum da, acaba bana kalsaydı, gerçekten hangisini seçerdim? Acaba insan olmayı seçer miydim? Karar veremiyorum...

–“Bir Galapagos kaplumbağası olmayı seçerdim,” demiştin ya...

–Hadi ama Filozof, o işin dalgasıydı. Ben şimdi ciddiylim.

Ben Filozof’a aklıma gelen her soruyu sorabildim. Bundan hiç çekinmedim. Sorularım onu bazen düşündürdü. Bazen kahkahalarla güldürdü. Bazen de kızdırdı. Ama o bana hiçbir zaman, “Saçma sapan şeyler soruyorsun!” ya da “Bu aptalca soru aklına nereden geldi?” gibi bir şey söylemedi. Asla!

–Ben de ciddiylim. Ama doğru bir cevap istiyorsan, doğru bir soru sormalısın.

–Saçma bir soru mu sordum ben şimdi?

–SAÇMA SORU YOKTUR ÇAYLAK. AMA YANLIŞ SORU VARDIR! Ve yanlış bir soruya, doğru bir cevap veremezsin. Yapılması gereken, sorunun neden yanlış olduğunu ortaya koymaktır. Böylece soru, soru(n) olmaktan çıkar. Bir soru soru(n) olmaktan çıkarsa, hak ettiği cevabı bulmuş sayılır.

–Benim soru(nu)mun nesi yanlış peki?

–İnsan olarak yaratılıp yaratılmamanın sana kalması için, senin zaten sen, yani bir insan olarak yaratılmış olman gerekir!

–Uf! Bunu neden düşünemedim ki ben?

–Henüz kahvaltını yapmadığın için olabilir mi acaba?

–Kesinlikle öyle olmalı.

–Bu sabah yumurtanı nasıl istersin?

–Tabağı salladığımda sarısı titreyenden.

–Harika! Ben de öylesini severim. Yumurtalar tezgahın üzerinde. Tereyağı, dolapta. Tavayı da senin için ocağın üzerine koydum...

–Ne? Hafta sonu kahvaltısı hazırlama sırasının bende olduğundan emin misin?

–Kesinlikle!

–Geçen hafta sonu senin sırandı. Ama dışarıda yedik! O sayılmamalı!

–Hesabı ben ödedim!

–Hofff...

Disiplinli birinin aynı zamanda pamuk gibi şefkatli bir kalbi olması bize pek mümkün görünmez. Peki ama disiplin sahibi biri—hele de müdür falansa—çatık kaşlı, sert mizaçlı ve olabildiğince despot olmak zorunda mıdır?

–Üzgünüm ama senin yumurtalar biraz fazla pişti. Tabağı salladığımda sarılar titremiyor.

–Hiç sorun değil. Seninki ile değiştiririm...

–Bu da bi çözüm tabii...

–Şaka Çaylak, şaka!

Filozof, hayatta tanıdığım en disiplinli insanlardan biriydi. Aynı zamanda, yumuşacık bir kalbi vardı. Ve onu göğsünde başarı ile taşırdı. Disiplinli olmanın, gaddar olmak, eline imkân geçtiğinde başkalarına hükmetmek anlamına gelmediğini, ben ondan görerek öğrendim.

–Ama Filozof biliyor musun? O yanlış bulduğun soruyu ben de defalarca sordum kendi kendime. “Bana neden sorulmadı?” dedim. “Sorulseydi belki de insan olmak istemeyecektim. Hatta var olmak bile istemeyecektim!” dedim.

–Peki ya şimdi nasıl düşünüyorsun?

–Şimdi bunun çok aptalca old....

–Dur! Bir aptal olduğunu mu düşünüyorsun?

–Hayır!

–Öyleyse düşüncelerin bir aptala ait, yani **APTALCA** düşünceler olamaz. Yanlış olabilirler, mantıksız olabilirler, hatta saçma sapan da olabilirler... Ama aptalca olamazlar. Aptalca olan nedir biliyor musun Çaylak?

–Nedir?

–Yanlış, mantıksız ve hatta saçma sapan olduğunu gördüğün ve anladığın hâlde o düşüncelerden vazgeçmemektir!

–Tamam! Tamam! Bunun aptalca bir düşünce olduğunu düşünmüyorum. Ama yanlış ve mantıksız bir düşünce olduğunu düşünüyorum.

–Neden peki?

–Az önce söylediklerin kafamın içinde bir havai fişek patlamasına sebep oldu. Ve birisine, **“VAR OLMAK İSTER MİSİN?”** diye sorulabilmesi için, zaten var edilmiş olması gerektiğini anladım. Yok olan birine, “Var olmak ister misin?” diye sorulamayacağı gibi, var olana da, “Var olmak ister misin?” diye sormanın bir anlamı yok. Neden? Çünkü o zaten var...

–Güzel...

–Peki ama ya insan olmak?

–İnsan olmak ne?

–Bir sürü başka şey olarak var olmak varken insan olarak var olmak! Elbette çok çok çok kıymetli bir şey insan olmak. Ama bir insan, “Ben insan olmak istememiştim. Bana sorulsaydı istemezdim!” diyemez mi?

–Bunu diyebilmek için önce inanıyor olmak lazım.

–Neye?

–Bir Yaratıcıya! Her şeyi, bütün bu evreni, yıldızları ve çiçekleri ve ikisi arasındakileri ve insanı yoktan var eden bir Yaratıcıya!

–Neden?

–Eğer seni yaratan bir yaratıcı olduğuna inanmıyorsan, “Beni neden insan olarak yarattın? Bana sorsaydın belki de insan olmayı istemeyecektim. Belki var olmayı bile istemeyecektim!” demenin bir anlamı olmaz çünkü. Ama çok istiyorsan bu itirazlarını doğaya yapabilirsin!

–Ya da evrene!

–Ya da işte her neye inanıyorsan ona...

–Peki ya diğerleri? Kendilerini yaratan bir yaratıcıya inananlar... Onlar da mı, “Beni neden insan yarattın? Sorsaydın belki de insan olmak istemeyecektim!” diyemezler?

–Bir insan eğer, ne yapıp ne yapmayacağını kendisine sorması gereken bir yaratıcıya inanıyorsa, bu inancını acilen gözden geçirmeli Çaylak! Acilen gözden geçirmeli...

–Bunu bana açıklamalısın!

–Bir an için bazı şeylerin sana sorulduğunu hayal et. Sen yokken sorulması imkân dışı olduğuna göre, yokluktan varlığa çıkarıldığın ilk günlerde soruluyor olsun...

–Doğmadan önce mi yani?

–Doğmadan önce evet... Minicik şekilsiz bir et parçasıyken...

–Niyeyse heyecanlandım birden...

–Bir insanın yaratılışı heyecan verici bir maceradır Çaylak. Çünkü hiçbir ânını hatırlamadığın hâlde, yaşadığından yüzde yüz emin olduğun bir maceradır bu...

–Böyle söyleyince daha da heyecanlı oldu.

–Şimdi bak Çaylak. Beni dikkatlice dinle. Eğer o karanlık ama emin beldede, minicik bir et parçasıyken, sana **“NE İSTERSİN?”** diye sorulsaydı, ne gören bir göz isterdin, ne koklayan bir burun, ne de işiten bir kulak... Çünkü dışarıda seni bekleyen dünya hakkında hiçbir şey bilmediğin gibi, görmenin, koklamanın ve işitmenin ne olduğundan da haberin yoktu.

–İyi ki bana sorulmamış ha!

–Koşmak için bir çift bacak da istemeyecektin muhtemelen. Sarılmak için kollara ve tutmak için ellere de ihtiyacın olacağını akledemeyecektin asla...

Dudaklar, inci gibi dişler, konuşmak ve hem tad almak için bir dil... Bütün bunları da gereksiz bulacaktın...

–Nerden bileyim, dondurma diye bir şey var şu dünyada?

–Sabahları, ne tarafa tarayacağını bilemediğin için illâ bir kriz çıkardığın o saçları talep etmek de, hayalinin ucundan bile geçmeyecekti...

–En kötüsü de buymuş!

–Bütün bunlar ve çok daha fazlası, en bilgisiz, en kör, en sağır, en dilsiz, en zayıf, en çaresiz olduğun bir zamanda sana, sana hiç sorulmadan verildi Çaylak. Senin fikrin, hiçbiri için alınmadı. Sana sorulsaydı, senin fikrin alınsaydı hangisini isteyebilirdin?

–Dalga mı geçiyorsun Filozof! İyiki bana sorulmamış!

–Bunu şimdi diyebiliyorsun. Çünkü sana hiç sorulmadan, sana verilen bu gözlerinin ne işe yaradığını kendi gözlerinle gördün. Kulaklarının

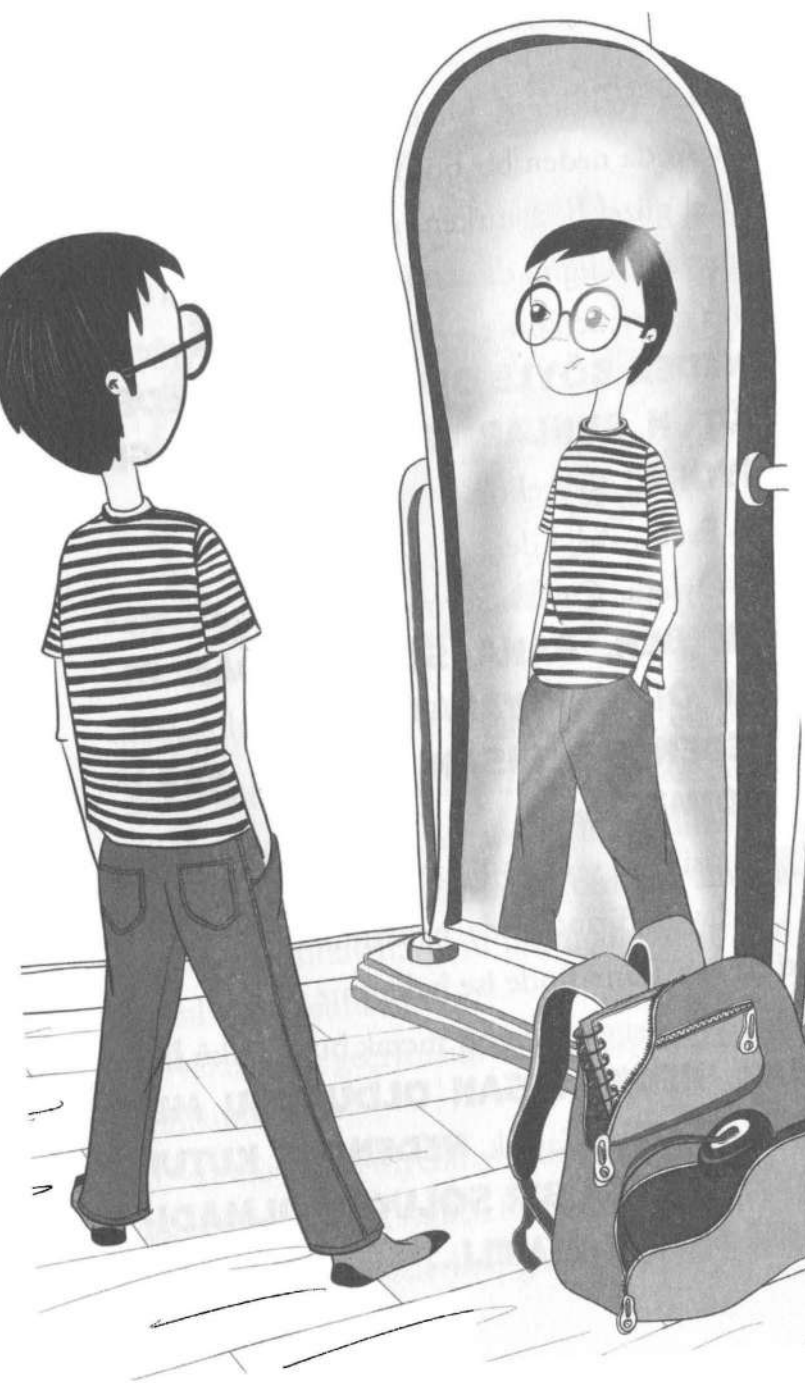
neden verildiğini işiterek öğrendin. Yüzünün ortasında neden bir burun ve göbek deliğinden güzel güzel beslenirken, neden mağara gibi bir ağız yaratıldığını da artık biliyorsun. Oysa dünyaya gelmeden önce,—mümkün olsaydı eğer—
“NEDEN BÖYLE OLUYOR?” ve **“NEDEN BÜTÜN BUNLAR BENİM BAŞIMA GE-LİYOR?”** diyecektin.

—Evet... Belki de...

—Öyleyse Çaylak, sorman gereken soru **“NE-DEN BEN, BANA SORULMADAN İN-SAN OLARAK YARATILDIM?”** olmamalı. **“NEDEN BİR İNSAN OLARAK YARA-TILDIM?”** olmalı.

—İkisi aynı şey değil mi?

—Hayır! Birincisinde hakkımız olmayan bir itiraz var. İkincisinde ise hakkımız olan bir me-rak... Olması gereken bir merak bu! Çünkü **İN-SAN, NEDEN İNSAN OLDUĞUNU ME-RAK ETMELİ** Çaylak. **NEDEN BİR KUTUP AYISI, NEDEN BİR SOLUCAN OLMADIĞINI MERAK ETMELİ...**

Mağaradakiler

FiLOZOF beni değiştiriyor muydu? Hayır, Filozof beni değiştirmiyordu. Eğer böyle bir amacı olsaydı bunu hissedecek ve belki de ona, dağ keçilerine toynak ısırtacak bir inatla direnecektim. Filozof bana, beni keşfetmem için yollar gösteriyor, hayatıma bir ayna tutuyordu.

Filozof'un önüme koyduğu bu endam aynasında, artık gözüme hiç de mantıklı görünmeyen ve hoşuma gitmeyen şeyleri gördükçe, onları ben kendim değiştiriyordum. Bunun ne kadar kurnazca bir taktik olduğunu anlamam da epey uzun sürdü. Çünkü o bunu, büyük bir sabırla ve ustalıkla yapıyordu.

Cep telefonumu elime alıp, Filozof'un kıymetli okuma koltuğuna gömüldüğüm ve saatlerce oradan kalkmadığım zamanlarda bana gıcık olduğundan adım gibi emindim. Ama, bunu hiç belli etmiyordu. Onu ne kadar zorlasam zorlayayım, ilgimi çekecek bir şeyler, mesela eğlenceli bir hikâye, bir tabak bademli kurabiye ya da ne bileyim ben, kayıtsız kalamayacağım bir teklif bulmadıkça, “O telefonu bırak ve o koltuktan kalk artık!” demiyordu.

–**MAĞARADAKİLER** hakkında bir şeyler duydun mu?

–Ha?

–Mağaradakiler, diyorum... Onlar hakkında bir şey okudun ya da duydun mu bugüne kadar?

–Hangi mağaradakiler?

–Platon'un mağarasındakiler?

–Platon da kim? Prospektüs gibi bir canavar mı?

–Hayır, Platon bir Filozof!

–Filozof mu? Meslektaşınız desene...

–Ayrıca prospektüs değil, Prokrustes!

–Her ne karın ağrısıysa işte! Anlattığın günden beri aklımdan çıkmıyor. Bak eğer Platon da bunun gibi sapıkça işler peşindeyse hiç anlatma!

Ne yapıyormuş? İnsanları mağaraya mı kapatıyormuş Platon?

–Sana **PLATON’UN MAĞARA ALEGORİSİNDEN** bahsetmek istiyorum ama dinlemeye pek niyetin yok galiba?

–Dur, dur! Alligator mü dedin sen? Bayılırım alligatorlere! Demek Platon’un mağarasında timsahlar var ha! Heyecanlı bir hikâyeye benziyor Filozof, anlatsana!

–Alligatör değil, alegori!

–O da neyin nesi?

Normal bir insan tam da burada, “Eğer anlatmamı istiyorsan, önce bir doğrul. Düzgün otur o koltukta ve elinden şu telefonu da bırak!” der değil mi? Filozof, bana böyle şeyler demezdi. Ama ben, o konuşmaya başladığında, farkında bile olmadan bunu yapıverirdim...

–Alegori, hayata dair anlatmak istediğin karmaşık bir durumu, dinleyenlerin seni çok daha iyi anlaması için başka bir şey ile anlatmaya denir. Zaten **ALLEGOREİN “BAŞKA TÜRLÜ KONUŞMAK”** gibi bir anlama gelir. Yani, bir şey anlatırsın ama asıl anlatmak istediğin şey o değildir.

–Anlatmak istediğin şeyi doğrudan anlatsan insanlar seni daha iyi anlamazlar mı Filozof? Böyle alengirli şeylere ne gerek var?

–Bazen gerekir işte.. Sen, *Sessiz Gemi* şiirini biliyor musun?

–Yooo!

*Artık demir almak günü gelmişse zamandan
Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan.
Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol;
Sallanmaz o kalkışta ne mendil, ne de bir kol.
Rıhtımda kalanlar bu seyahatten elemli,
Günlerce siyah ufka bakar gözleri nemli,
Biçare gönüller! Ne giden son gemidir bu!
Hicranlı hayatın ne de son matemidir bu.*

–Kimin bu şiir? Güzelmiş.

–Güzeldir, evet! Yahya Kemâl'in...

–Niye bunu okudun bana şimdi?

–Ne hissettin?

–Ölümü...

–Neden ölümü hissettin? Şiirde **ÖLÜM** kelimesi hiç geçmiyor ki?

–Bana onu hatırlattı işte...

–İşte alegori budur Çaylak!

–Of ya! Peki, nereden aklına geldi şimdi bu alegori işi Filozof?

–Aklıma gelen alegori değildi aslında. Seni böyle saatlerce o parlak ekrana bakarken görünce, aklıma **MAĞARADAKİLER** geldi.

–Platon'un mağarasındakiler mi?

–Evet.

–Hani o timsahlı mağara...

–Mağarada timsah falan yok Çaylak, onu sen uydurdun.

–Ne var peki?

–Esirler!

–Esirler mi?

Çoktan derlenip toparlandığımı, Filozof'un kıymetli okuma koltuğunda, o koltuğa yakışır bir şekilde oturmaya başladığımı ve cep telefonumu da sehpanın üzerine bıraktığımı—üstelik ters çevirdim ki, gelen mesajlara gözüm takılmasın, onu dinlerken dikkatim dağılmasın—söylememe gerek yok değil mi? Kendimi bir anda mağaradakilerle beraber hayal etmeye başladım. Filozof, gözlerimin ta içine bakıyor ve sesine esrarengiz bir tını vererek konuşuyordu. Aslında ne anlatırsa anlatsın bunu hep yapıyordu. Tabii ben onun, gençliğinde drama eğitimi aldığını bilmiyordum o zamanlar!

—Esirler, evet! Kollarından mağaranın tavanına zincirlenmiş esirler. Boyunlarında da demir halkalar var. Durdukları yerde ne sağa, sola dönebiliyorlar ne de başlarını başka bir tarafa çevirebiliyorlar. Sadece ama sadece önlerine bakabiliyorlar.

—Önlerinde ne var peki?

—Mağaranın duvarı var, ne olacak?

–Ne kadar sıkıcı bir durum. Can sıkıntısından patlıyor olmalılar.

–Hayır, patlamıyorlar! Çünkü başka bir hayat bilmiyorlar. Yani, içinde bulundukları durumun farkında bile değiller. Hayatın böyle bir şey olduğunu zannediyorlar. Hayatın ve bütün o öteki şeylerin...

–Yine de insan sıkılırmış gibi geliyor bana.

–Sana öyle gelmesi gerekir. Çünkü mağaradakilerin durumunu kıyaslayabileceğin başka bir hayatın var.

–Mağaradakilerin durumu gerçekten korkunçmuş.

–Bu mağaranın kapısı esirlerin arkalarında kalıyor ve oradan içeriye ışık giriyor. Ve mağaranın önünden birileri ya da bir şeyler geçtikçe, onların gölgesi esirlerin önündeki duvara vuruyor. Esirlerin dışarısı ile ilgili tek bildikleri şey, işte mağara duvarında gördükleri o gölgeler...

–Neyin gölgesi onlar öyle?

–Gelip geçen başka insanların, bir tilkinin, bir atın, eşeğin, alçaktan uçan bir kuşun, rüzgârın savurup sürüklediği bir ağaç parçasının... Artık aklına ne geliyorsa... O esirler, gölgelerini gördükleri şeylerin asıllarını daha önce hiç görmedikleri için, onlar hakkında tek bildikleri, mağara duvarında gördükleri gölgelerden ibaret.

–Bu şimdi alegori mi?

–Evet, bu Platon'un alegorik mağara misali.

–Ne anlatmaya çalışıyor peki?

–Pek çok şey... Ama benim sana anlatmak istediğim o pek çok şey değil... Neden saatlerdir telefonunla oynaman bana mağaradakileri hatırlattı onu söyleyeceğim...

–Neden?

–Bak Çaylak, belki ellerimizde zincirler yok, belki boyunlarımıza bir demir halka geçirilmemiş, belki başımızı canımız istediği zaman sağa sola çevirebiliyoruz ve bir mağarada değiliz ama bugün çoğumuz, o parlak ekrana, mağaradaki esirlerin, mağaranın duvarlarına baktığı gibi bakıyoruz...

–Konuyu nerelerden nerelere getirdin be Filozof!

–Bu belki ışıklı bir duvar ama yine de bir duvar Çaylak. Gönüllü olarak hepimiz, gözlerimizi kırpmadan ona bakıyoruz. Saatlerce...

–Ama burada gördüklerimiz gölge değil ki?

–Öyle mi?

–Öyle tabii.

–Peki, o zaman al eline telefonunu ve benim için Süleymaniye Camii’ni bul.

–Sen yeter ki benden böyle bir şey iste Filozof! Al işte, buldum bile!

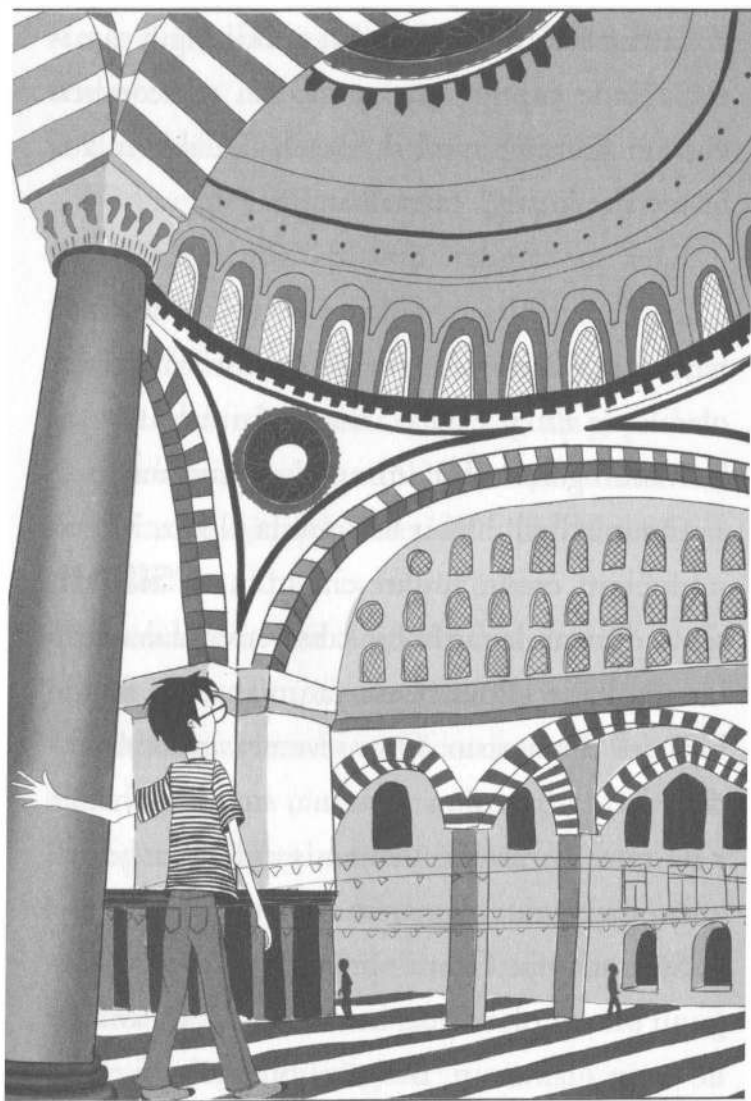
–Ne bu?

–Süleymaniye Camii...

–Hayır, Çaylak hayır! Bu Süleymaniye Camii değil! Bu bir fotoğraf sadece. Üstelik gerçek bir fotoğraf bile değil. Bu bir gölge! Ama renkli bir gölge o kadar. Mağaradaki gölgelerden tek farkı, ışık dışarıdan gelmiyor da, duvarın içinden geliyor. Gerçek Süleymaniye Camii bu değil. Gerçek Süleymaniye Camii dışarıda.

Ve onu gerçekten görmek istiyorsan yanına gitmelisin. İhtişamlı kapılarından birinden, ayakkabılarını usulca çıkararak içeriye girmelisin. O muhteşem kubbesini boynun tutulana kadar seyretmelisin.

Fil ayakları gibi sütunlarına ellerinle dokunup, mermerin serinliğini hissetmelisin. Sütunların oyuk ve girintilerinde yüzlerce yıl önceki maharetli ustaların çekiç ve türlü aletleriyle açtıkları izleri, parmaklarının ucu ile hissetmelisin.

Duvarlardaki muhteşem yazıları görmeli, vitraylardan içeriye giren binbir renkli ışığın caminin içinde yaptığı ışık oyunlarını seyrederken başının döndüğünü fark etmeli, kulaklarıyla o benzersiz akustiği tatmalısın...

Eğer şu camdan duvarda gördüğün renkli gölge ile yetinirsen, Süleymaniye Camii senin hayatının içinde asla muhteşem bir sanat eseri olarak yer almaz Çaylak. Bir görüntü olarak kalır. Onun gerçek ihtişamını asla anlayamazsın.

Onunla ilgili hiçbir hatıran da olmaz. Ve bu muhteşem eserin muhteşem mimarı **SiNAN**, senin dünyanda tarihî bir şahsiyetten daha fazla bir şey ifade etmez. Onu tanımak için, içinde bir istek duymazsın. Onu sevemezsin, onu takdir edemezsin, onun sanatına, sırrı bugün bile hâlâ tam olarak çözülememiş dehasına gerçek anlamda hayran olamazsın.

Süleymaniye Camii'nin gerçekte orada olduğunu biliyor olsan bile, bundan asla tam anlamı ile emin olamazsın. Bir gün, birileri seni onun ve onun sanatkârının aslında olmadığına ikna

etmeye çalıştığında, onlara pili bittiğinde karar o ekrandaki renkli gölgeyi delil olarak gösteremezsin... Süleymaniye Camii'ni ve Sinan'ı yok saymak, sana daha kolay gibi gelir...

–Bu neydi şimdi Filozof?

–Alegori!

–Neyin alegorisi?

–Hayatlarımız “bulutların geçişi gibi” geçip giderken hayatlarımızın içinden gelip geçenleri, çiçekleri ve yıldızları ve ikisi arasındakileri, hayatlarımızda giderek daha fazla yer kaplamaya başlayan bu ışıklı duvarlar yüzünden nasıl kaçırdığımızı anlatan bir alegori!

–Bu sadece bir telefon Filozof!

–O artık sadece bir telefon değil Çaylak. Bir haberleşme aracı olmaktan çoktan çıktı. O artık önünde zincirlere vurulduğumuz ve bunu da bile isteye yaptığımız bir mağara duvarı!

–Biz de mağaradakileriz, öyle değil mi? Alegoriden ben bunu anladım.

–Evet, doğru anlamışsın.

–Filozof, o mağaradakilere sonradan ne oldu?

–Bunu öğrenmek istiyorsan önce bana bir bardak çay doldurmalısın.

–Çaylaklar bunun için var Filozof!

–Gelirken de bademli kurabiyelerden getir!

–Oley be!

Filozof, benim bu benzetmemden hiç hoşlanmasa da ben onun uyguladığı taktiğe, **“ÖRÜMCEK AĞI TAKTİĞİ”** adını vermiştim. Benim gibi yerinde duramayan bir sineği yakalamak için harika bir taktikti çünkü. Karşıma geçip ilginç hikâyelerden, dikkatimi çekecek, kayıtsız kalamayacağım ve ihtiyaç duyduğum konulardan söz açıyor ve odanın içinde rahatsız edici vızıltılar çıkararak serseri gibi dolaşıyorken, Çaylak’ını işte böyle ağına düşürüyordu. İlk anlarda biraz debelensem de, bu hiç işe yaramıyor, her seferinde, kendimi can kulağı ile onu dinlerken buluyordum.

–Bir gün, mağaradakilerden biri, zincirlerini gevşetmenin bir yolunu buldu. Artık başını

sağa sola çevirebiliyordu. Bir mağarada olduklarını fark edebilmesi çok uzun sürmedi. Sonunda bütün zincirlerinden tamamen kurtulmayı başardı. Ve mağaranın girişine doğru tırmanıp, dışarıya çıktı.

–Nasıl şaşırmıştır kimbilir?

–Dışarıdaki parlak ve sıcak güneş ışığı onu ilkin rahatsız etti. Gözleri kamaştı. Ama kısa bir süre sonra buna alıştı ve kendini bildi bileli duvara yansıyan gölgelerini gördüğü şeylerin asıllarını görmeye başladı. Atları, ağaçları, kuşları, çiçekleri, ürkek tavşanları gördü.

Bu, onun için kelimenin tam anlamı ile gerçek bir **AYDINLANMA** idi.

Dünya ve hayatın mağara duvarına vuran gölgelerden ibaret olmadığını anlamak onu heyecanlandırmıştı. Koşarak mağaraya döndü.

–Salak mı o be?

–Sus ve dinle lütfen!

–Tamam tamam, özür dilerim.

–Mağaraya dönen aydınlanmış esir, şimdi de içerideki karanlıktan rahatsız olmaya başladı.

Hayatı boyunca buna nasıl tahammül ettiğini anlamakta zorlanıyordu. Orada bulunan ve hâlen zincirlerine bağlı arkadaşlarına büyük bir heyecanla dışarıda olan biteni anlattı.

–Dur sen söyleme, ben tahmin edeyim; ona inanmadılar değil mi?

–Evet! Bütün bunların birer saçmalık olduğunu düşündüler. Ama o, anlatmaktan ve diğerlerini de aydınlatma çabasından vazgeçemezdi artık.

Kendini tekrar zincirleyecek ve asıllarını gördüğü şeylerin gölgeleri ile yetinecek de değildi. Artık uyanmıştı! Bundan sonraki görevi ötekileri de uyandırmak olmalıydı.

–Sonra?

–Sonra neler oldu bilmiyorum. Daha doğrusu bu çok önemli değil bizim için.

–Bizim için önemli olan ne peki?

–Bizim için önemli olan, alegorinin bu tarafının bize ne söylediği...

–MADEM AYDINLANDIN, BAŞKALARINI DA AYDINLAT!

–Bravo Çaylak! Anlıyorsun ama şimdilik kendi aydınlanmana odaklansan daha sağlıklı olur.

–Bu bademli kurabiyeler bitmeden, o dediğin mümkün değil!

–Hımm...

Filozof’a bunu söyleyememiştim ama o çok haklıydı. Zamanımın hatırı sayılır bir kısmı, elimdeki telefonun parlak ışıklı beyaz duvarına bakmakla geçiyordu. Aslında geçen bu zaman, hayattı... Platon, bu alegoriyi ne için anlatmış olursa olsun, ben o mağaradakilerden çok da farklı değildim. Işıklı duvarımdaki renkli gölgelerle oyalanıyor, gerçek hayatı kaçıırıyordum...

–Kapı çaldı!

–Neden bu kadar şaşırdın?

–Aylardır buradayım, ilk defa kapının zilini duydum ben.

–Sen okuldayken de birkaç kez çaldığı oldu.

–Kim geldi acaba?

–Bunu gidip kapıyı açmadan bilemeyiz.

–Doğru söylüyorsun.

–Çaylak gidip şu kapıya bakar mısın lütfen!

–Tamam tamam! Kim gelmiş olabilir ki?

–Bunu ben de en az senin kadar merak ediyorum.

Kapıyı açtığımda kucağında kocaman bir çiçek demeti olan bir adamla burun buruna geldim. Bu bir çiçekçiydi. Giydiği kıyafetlerden öyle anlaşılıyordu. Ama nedense beni görmekten hiç memnun olmamış gibi bir hâli vardı. Çiçek demetini kucağıma atar gibi bırakıp, kaçır gibi uzaklaştı. Acaba kapıyı Filozof’un açmasını mı tercih ederdi? Doğrusu buna hiçbir anlam verememiştim.

–Kim gelmiş?

–Çiçekçi.

–Çiçekçi mi?

–Çiçek daha doğrusu. Birisi sana çiçek göndermiş Filozof!

–Bana gönderdiğini nereden çıkarıyorsun?

–Bana kim çiçek gönderecek Filozof? Kesin sana gelmiştir.

–Peki, bana kim gönderecek sence?

–E orasını ben bilemem. Kim bilir kim? Ama eminim senin bir fikrin vardır bu konuda.

–Zevzek! Getir bakayım şu çiçekleri.

Ben Filozof’a takılıyordum ve bundan da son derece eğleniyordum ama o hiç eğleniyor görünmüyordu. Çiçek demetini alır almaz sağını solunu iyice kontrol etti. Karanfillerin arasında minicik bir zarf buldu ve zarfı usulca hırkasının cebine atıverdi. Bu yaptığını benim görmediğimi sanıyordu. Ama ben görmüştüm. Elbette bunu ona söylemedim. Görmemi isteseydi kendisi gösterirdi. Aklıma böyle bir durumla karşı karşıya kalan herkesin aklına gelebilecek bir takım tuhaf fikirler geliyordu elbette. Fakat kendimi tuttum ve Filozof’a ne düşündüğümü söylemedim. Sadece, karpuz kabuğu görmüş bir eşek gibi sıırtmaktan kendimi alamadım.

–Ne gülüyorsun bakayım sen?

–Hiç! Hiç! Güzel çiçekler. Ben odama gidiyorum. Bunlardan bir tane alabilir miyim?

–Elbette, elbette!

–Şu kırmızı karanfili seçtim.

–Güzel bir seçim. Ben de diğerlerini vazoya koyayım.

–Bu çiçekleri kimin gönderdiği hakkında en ufak bir fikrin yok mu gerçekten?

–Neden hâlâ sırtıyorsun sen?

–Tamam! Ben gittim.

–Zevzek şey...

Beklenmedik bir zamanda gelen bir kucak dolusu çiçek. Filozof'un çiçekleri görünce elinin ayağının birbirine dolanması, o küçük zarfı güya bana çaktırmadan hırkasının cebine tıktırması ve çiçekler arasından seçtiğim bu mis kokulu kızıl karanfil, bana kendimi neşeli ve mutlu hissettirmişti. Tabii, bunda az evvel o mağaradan kurtulma konusunda aldığım kararın da etkisi vardı elbette...

Telefonumu çalışma masamdan uzak bir yere fırlatıp attım.

Düşünebiliyor musunuz? O çok kıymetli telefonumu fırlatıp attım. Tabii, yatağın üzerine!

Sonra güzeller güzeli kırmızı karanfilimi bir kez daha kokladım. Sonra bir kez daha...

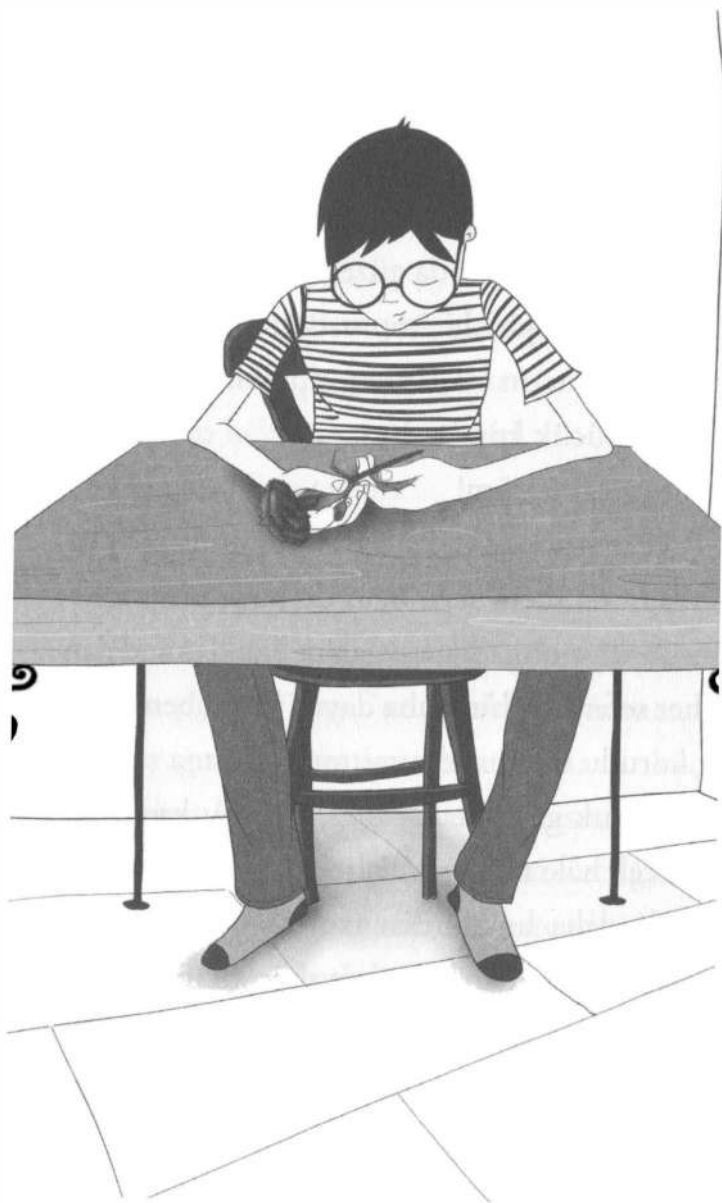
Karanfil ne kadar da güzeldi...

Ve o güne kadar hiç yapmadığım bir şeyi yaptım. Onun narin kadifeden yapraklarına, minicik bir öpücük kondurdum.

Bir çiçeği öptüm!

Peki ama altı ay kadar önce, yüzümde bir yara izi olsun da, hem sert, hem de biraz serseri görünsün diye olmadık kavgalara balıklama dalan ve her seferinde bir araba dayak yiyen ben—Allah korudu da kimse suratımın ortasına sağlam bir yumruk geçirmedi—bir çiçeği bu kadar sevebilecek hâle nasıl gelmişim?

Hâlâ daha hır gürden tam olarak uzak duramıyor, kahraman askerlere dair kitaplar okumaktan, savaş filmlerini seyretmekten vazgeçmiyor, vazgeçmeyi de hiç düşünmüyordum oysa...

Filozof beni değiştiriyor muydu gerçekten? Hayır, hayır! Filozof beni değiştirmiyordu. Bana kendimi bulmam için yollar gösteriyor, kendimi görmem, üstüme başıma çekidüzen verebilmem için önüme bir endam aynası koyuyor ve mağaramdan çıkmam için, elimden tutup beni yukarılara çekiyordu...

Ve ben çiçekleri ve yıldızları ve ikisi arasında yaratılmış onca muhteşem şeyi, nar bülbüllerini mesela, renklerden en çok **MAViYi**, masmavi denizleri, yaşlı gürgen ağaçlarını, kirazı, narı, bulutları, taze biçilmiş çimen kokusunu, yağmuru, her biri kristal bir çiçekmiş gibi eşsiz ve benzersiz yaratılan kar taneciklerini sevebilecek bir güç taşıdığımı fark etmeye başlıyordum...

Çiçekleri seviyordum. Yıldızları seviyordum. Ve yeryüzünde bir çiçek yaratmak için gökyüzünde bir yıldız yaratmak gerektiğini, daha da doğrusu, yeryüzünde çiçekleri yaratanın, gökyüzünde yıldızları yaratan olduğunu anlıyordum...

Ve içimde çiçeklere, yıldızlara, çiçeklerin ve

yıldızların Rabb'ine karşı, günden güne, tarif edilmez bir sevgi büyütüyordum...

Peki ama o çiçekleri kim göndermişti? Filozof'un bu konuda hiçbir bilgisi yok muydu gerçekten?

Elbette Filozof o çiçeklerin kimden geldiğini gayet iyi biliyordu. Bunu bana söylememiştii. Söylememiştii çünkü çiçekçinin bizzat kendisinin söylemesini istiyordu.

İlerleyen haftalarda çiçekçi birkaç kere daha geldi. Garip bir şekilde kapıyı da her seferinde ben açıyordum. Tabii bunu Filozof'un istediğini de sonradan anladım.

Çiçekçi kapımızı üçüncü kez çaldığında, kendimi tutamadım ve ona, "Yine mi sen?" dedim.

Her zamanki gibi çiçekleri kucağıma atar gibi bıraktı ama gitmedi. Sadece bir adım geriye çekildi.

Kısa boylu tombalak bir adamdı. Kocaman bir yüzü, şişkin yanakları vardı. Derken, o şişkin pembe yanaklardan aşağı oluk gibi yaşlar akmaya başladı. Ne yapacağımı şaşırdım. Çiçekçi

ağlıyor ben öylece, kucağımda bir demet çiçek ile donmuş gibi ona bakıyordum. Karanfillerin, leylaklara karışan kokusu başımı döndürmeye başlamıştı.

Filozof içeriden seslendi.

—İçeriye gel çiçekçi!

Tombalak çiçekçi, iç çeke çeke ayakkabılarını çıkarıp içeriye girdi. Filozof ona oturmasını bana da çay getirmemi söyledi.

Sesi daha önce hiç duymadığım kadar sert ve buyurgandı. “Ne oluyor ya?” bile diyemeden mutfağa koşup, çayları doldurdum.

Sonra hep birlikte oturduk. Biraz sonra her şey ortaya çıktı.

Bu çiçekçi, o korkunç kazaya sebep olan adamdı. Fakat hiçbir suçu yoktu. Buna rağmen, kendisini suçlu hissediyordu.

Meğer ben hastahanedeyken de birkaç kere gelmiş. Ama ben onu hiç hatırlamıyordum. Zaten Filozof’la da orada tanışmışlar.

Çiçekçiye, kazadan birkaç dakika önce bizimkilerin—özellikle son zamanlarda, her za-

man yaptıkları gibi—birbirlerine avaz avaz bağıırıp kavga ettiklerini söylemek istedim. Fakat sebebini bilmediğim bir şey yüzünden bunu ona söyleyemedim. Bunu Filozof’a bile söylememiştim henüz...

İç çeke çeke ağlamaktan çayını içemeyen çiçekçi, geldiği gibi gitti. Ona kızgın değildim. Kimseye kızgın değildim. Ve hiçbir şey hissetmediğimi düşünüyordum.

Filozof çiçekleri vazoya koydu. Ağlıyordu. Onu ağlarken daha önce hiç görmemişim.

“Ben bunu alıyorum” dedim. Vazodan yine bir kızıl karanfil alıp, odama çıktım.

Gerçekten de hiçbir şey hissetmiyor muydum acaba? Onları özlemiyor muydum gerçekten?

Hayır hayır! Onları çok özlüyordum.

Ama kendimi yalnız ve kimsesiz de hissetmiyordum. Çünkü Filozof vardı.

VE ASIL YALNIZLIK, ÖZLEYECEK HİÇ KİMSENİN OLMAMASIYDI...